अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ४१ / अंक : ४१ / २०८१ जेठ १८ गते शुक्रबार / नेपाल सम्वत ११४४ / May. 31, 2024 / मूल्य रू. १०/-

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

नेपाली कांग्रेस भ्रष्टहरूकै पार्टी हो?

काठमाडौ । नेपाली कांग्रेसले पछिल्लो समयमा आफ्नै कारणले गर्दा जनताको विश्वास गुमाउँदै गएको कांग्रेसकै नेताहरूले बताउन थालेका छन् । कांग्रेसका नेताहरू भ्रष्टाचारमा संलग्न भएका र केही नेताहरू नक्कली भुटानी शरणार्थी काण्डमा समेत मुछिएका हुनाले कांग्रेस भ्रष्टहरूको पार्टी भन्ने भाष्य समाजमा परेको छ ।

२०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तनपछि सबैभन्दा बढी सत्ताको नेतृत्व कांग्रेसले नै गरेको थियो । कांग्रेस नेतृत्वकै सरकारले निजीकरणका नाममा मित्रराष्ट्रहरूले निर्माण गरिदिएका उद्योगधन्दाहरू समेत कौडीको मूल्यमा विक्रि गरेको थियो । अहिले त्यसरी विक्रि गरिएको उद्योगहरूको नाममा रहेको जग्गा विक्रि वितरण भइसकेको छ भने केही जग्गा मात्र बाँकी रहेको छ । हरिसिद्धि इट्टा तथा टायल कारखाना, भृकुटी काजग कारखाना, विरगञ्ज चीनी कारखाना, हिमाल सिमेन्ट कारखाना, कृषि औराज

>>> बाँकी ८ पेजमा

यसकारण नेपाली कांग्रेस चिसै पानीमा नुहाउन तयार भयो

सहकारी प्रकरण कांग्रेसलाई ‘नखाँउभने दिनभरीको सिकार, खाउँ भने कान्छा बाऊको अनुहार’

काठमाडौ । संघीय संसदको प्रमुख विपक्षी दल नेपाली कांग्रेसले रास्वपाका सभापति समेत रहेका उपप्रधानसहित गृहमन्त्री रवि लामिछाने सहकारी ठगीमा मुछिएका हुनाले उनीमाथि छानविन गर्न संसदीय छानविन समितिको माग गर्दै लामो समयदेखि संसद अवरूद्ध गर्दै आएको थियो । सत्ता पक्ष र विपक्षी दल कांग्रेसबीचमा सहमति हुन नसकेकै कारण सरकारको नीति तथा कार्यक्रम प्रमुख विपक्षी दलको नाराबाजीकै बीचमा पारित भएको थियो । सत्ता पक्ष र विपक्षी दलबीचमा पटक/पटक वार्ता भएपनि विपक्षी दलले गृहमन्त्री लामिछानको नामै किटान गरेर छानविन समिति बनाइनुपर्ने अडान लिएका कारण सहमति हुन सकेको थिएन ।

सत्ता पक्षले आरोप लागेकै भरमा लामिछानेको नामै किटेर छानविन समिति बनाउनु नहुने र त्यसले गलत नजिर बस्न सक्ने भन्दै उनी संलग्न रहेका सहकारीहरूको नाम किटान गर्न सकिने बताउँदै आएको भएपनि विपक्षी दल कांग्रेसले त्यसलाई स्वीकार गर्न चाहिरहेको थिएन । सरकारले केही सहकारीहरूलाई समस्याग्रस्त घोषणा गरिसकेको छ भने केही सहकारीहरू पहिला नै बन्द भइसकेका छन् । बन्द भएका सहकारीका केही सञ्चालकहरू विदेश भागेका छन् भने केही जले चलान भएका छन् ।

प्रमुख विपक्षी दल कांग्रेस पछिल्ला केही दिनमा सहकारी ठगी सम्बन्धमा केही लचकता अपनाउन तयार भएको थियो । त्यसको एउटै कारण थियो कांग्रेसका नेताहरू समेत सहकारी ठगी काण्डमा मुछिएका थिए । जस्मा कान्तिपुर सहकारी, लालिगुराँस सहकारी, सुमेरू सहकारीलगायत अनेक सहकारीमा कांग्रेसका नेताहरू संलग्न रहेका र उनीहरू फरार भएकाले गर्दा आफ्ना नेता तथा कार्यकर्ताहरूलाई बचाउनका लागि कांग्रेस पछिल्लो समयमा केही चलकता अपनाउन बाध्य भएको थियो । सरकारले न्याय कानून तथा संसदीय मन्त्री पदम गिरीको संयोजकत्वमा कांग्रेस, एमाले र रास्वपाका नेताहरू संलग्न रहेको वार्ता समिति बनाएको थियो । सो समितिको बैठक पटक पटक बसेको भएपनि कांग्रेसले लामिछानेको नामै किटान गरेर संसदीय

>>> बाँकी ८ पेजमा

देउवाको शरणमा माधव नेपाल

काठमाडौं । विपक्षी दलहरूको बैठकमा सत्तारूढ दल नेकपा एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधवकुमार नेपाल सहभागी भएका छन् । नेपाली कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाको निवासमा जेष्ठ १६ मा भएको विपक्षी दलहरूको बैठकमा सत्तारूढ दल एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष नेपाल सहभागी भएका हुन् ।

बैठकमा विशेष गरि मधेश प्रदेशको सरकार गठनका विषयमा छलफल भएको थियो । जसपा नेपालको नेतृत्वमा रहेको मधेश प्रदेसको सरकार एमाले र माओवादी केन्द्रले समर्थन फिर्ता लिएपछि अल्पमतमा रहेको छ ।

यस बैठकमा सभापति देउवाले मधेस प्रदेशमा नयाँ समीकरण बनाएर अगाडी बढ्नुपर्ने र त्यसलाई केन्द्रसम्म अगाडी बढाउनुपर्ने प्रस्ताव गरेका थिए ।

साथै देउवाले एकीकृत समाजवादीलाई सरकार

>>> बाँकी ८ पेजमा

कांग्रेसकै सरकार भएको बेला कान्तिपुरका सम्पादक पक्राउ गरिएको होइन र ?

काठमाडौं । कान्तिपुर ग्रुपका अध्यक्ष कैलाश सिरोहियाको पक्राउलाई नेपाली कांग्रेसले प्रेस स्वतन्त्रताको विरूद्ध हो भन्दै जनतामा भ्रम फैलाएर आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्न खोजेको प्रष्ट भएको छ । कांग्रेसले संसद अवरूद्ध गरेर जनताका समस्या समाधान गर्ने जनप्रतिनिधिहरूको मुख्य थलो संसदलाई अवरूद्ध गर्दै आएको छ । तर, कांग्रेस नेतृत्वको सरकार रहेको बेला २०५९ मा डा. बाबुराम भट्टराईको लेख कान्तिपुरमा प्रकाशित गरेवापत् कान्तिपुरका तत्कालिन सम्पादकलाई पक्राउ गरिएको कुरालाई कांग्रेसले विर्सिएको छ ।

कांग्रेस नेतृत्वको सरकारले सम्पादकलाई हिरासतमा राख्नुपर्ने कारण के थियो भनेर आजसम्म भन्न सकेको छैन तर त्यही कांग्रेसले नागरिकता किर्ते प्रकरणमा

>>> बाँकी ८ पेजमा

सहकारी ठगी प्रकरण न्यायिक समिति अर्को विकल्प

काठमाडौ । संघीय संसदको प्रमुख विपक्षी दल नेपाली कांग्रेसले संघीय संसद अवरूद्ध गर्दै आएको थियो । कांग्रेसले सहकारी ठगी प्रकरणमा रास्वपाका सभापति एवं उपप्रधान तथा गृहमन्त्री रवि लामिछानेको नामै तोकेर संसदीय छानविन समितिलाई टिओआर दिनुपर्ने माग अघि सारेको छ भने सत्ता पक्षले भने व्यक्तिको नाम नै किटेर टीओआर (कार्यदेश) दिन नसकिने बताउँदै आएको थियो ।

यस सम्बन्धमा पटक पटक प्रमुख विपक्षी दल र सत्ता पक्ष बीचमा पटक पटक वार्ता भएपनि टीओआरका विषयमा कुरा नमिल्दा सांसद अवरूद्ध हुँदै आएको थियो । तर, टिओआरसम्बन्धमा कुरा मिलेकोले संसदीय छानविन समिति नै गठन भईसकेको छ ।

टीओआर (कार्यदेश) निर्माण गर्न सत्तापक्ष र विपक्षी दलका सांसद रहेको समिति निर्माण भै सकेको र उक्त समितिको संयोजकमा सरकारका कानुन न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्री पदम गिरी रहेका थिए भने नेकपा एमालेका प्रमुख सचेतक महेश बर्तौला, रास्वपाका शिशिर खनाल र कांग्रेसका तर्फबाट जीवन परियार रहेका थिए । उक्त समितिको वैठक पटक पटक बसेपनि निर्णय भने हुन सकेको थिएन । सत्ता पक्षले जति प्रयास गरेपनि प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेपाली कांग्रेसले विभिन्न अड्को थाप्दै निर्णय गर्न नमान्नुको पछाडि सत्ता गुमेको पीडा नै थियो ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

जसपा नेपाल विभाजित अवैध ठहर भए माधव नेपालले सरकार छोड्ने

काठमाडौ । पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सरकारले जेष्ठ १ गते संसदमा पेश गरेको सरकारको नीति तथा कार्यक्रम नेपाली कांग्रेसले संसद अवरूद्ध गरेकै बेला बहुमतका आधारमा सरकारको नीति तथा कार्यक्रम जेष्ठ १३ गते पारित भएको छ । नेपाली कांग्रेस, राप्रपा, जनता समाजवादी पार्टी नेपालले नीति तथा कार्यक्रममा भाग लिएका थिएनन भने जनमोर्चा र नेमकिपाले संशोधन प्रस्ताव राखेका थिए ।

दाहाल सरकारलाई विश्वासको मत दिएको एकीकृत समाजवादी, जनमत र नागरिक उन्मुक्ति पार्टी समेत सरकारको

नीति तथा कार्यक्रम पारित गर्ने बेलामा मौन बसेका थिए । माधव नेपालले नेतृत्व गरेको एकीकृत समाजवादी पार्टी यतिबेला सबैभन्दा अप्ठ्यारो अवस्थामा रहेको छ । ऊ सत्तामा रहेको भएपनि सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा समर्थन नगरेर र उसले अप्रत्यक्ष रूपमा कांग्रेसलाई सघाउँदै आएको छ । दाहाल सरकारलाई एकीकृत समाजवादीको समर्थन विनै बहुमत पुग्ने भएकाले गर्दा उसको वार्गेनिङ्ग पावर समाप्त भएको र सरकार छोड्दा आफूलाई ठुलो घाटा हुने भएकाले

>>> बाँकी ८ पेजमा

कांग्रेस-एमालेबीचको सम्बन्ध बिगार्ने प्रयास असफल

काठमाडौ । सहकारी ठगी प्रकरणमा संलग्न रहेको भन्दै रास्वपाका सभापति एव उप्रधान तथा गृहमन्त्री रवि लामिछाने विरूद्ध संसदीय छानविन समिति बनाइनुपर्ने माग गर्दै संसदको प्रमुख विपक्षी दल नेपाली कांग्रेसले लामो समयसम्म संसद नै अवरूद्ध गरेर लोकतान्त्रिक पद्दतिको खिल्ली उडाएको थियो । सत्ता पक्षले समग्र सहकारी समस्याको समाधान गर्न संसदीय छानविन समिति बनाउन तयार सहमति रहेको भनेकोमा कांग्रेसले त्यसलाई अस्वीकार गर्दै लामिछानेको नामै किटान गर्नुपर्ने माग गरेको थियो । आरोप लाग्ने वित्तिकै कसैलाई पनि दोषी करार गरि समिति बनाइनु किमार्थ उचित हुन सक्ने अवस्था नै थिएन । छानविन गरेर दोषी

पाइएको अवस्थामा जोसुकै माथि पनि कानुनी कारबाही हुनसक्छ, हुनुपर्दछ ।

सर्वोच्च अदालतले गिरीबन्धु टि स्टेटको जग्गा सट्टापट्टा गर्ने तत्कालिन केपी ओली नेतृत्वको सरकारले गरेको निर्णयलाई बदर गरिदिएपछि कांग्रेसको केही नेताहरूले एमाले अध्यक्ष ओली र नेकपा एमालेप्रति कडा शब्दमा प्रहार गर्दै उनीमाथि कारबाही हुनुपर्ने माग सार्वजनिक रूपमा उठाएका थिए । नेकपा एमालेका उपाध्यक्ष समेत रहेका विष्णु पौडेलले नेकपा एमालेका अध्यक्ष र नेकपा एमालेप्रति लगाइएको आरोपलाई पुष्टि गर्न कांग्रेसका नेताहरूलाई चुनौती दिएपछि कांग्रेस र एमालेबीचको सम्बन्ध

>>> बाँकी ८ पेजमा

अर्को षड्यन्त्र किन ?

काठमाडौ । संघीय संसदमा माननीय सांसदहरूले थरीथरीका माग उठाउन थालेका छन् । एउटा व्यक्तिमाथि नामै तोकेर संसदीय छानविन समिति बनाइनुपर्ने माग निकै पहिला देखि नै कांग्रेसले उठाउँदै आएको छ । सत्ता पक्षले एउटा व्यक्तिको नामै तोकेर संसदीय छानविन समिति बनाउन नसकिने अडान लिएको थियो भने त्यसै कारणले गर्दा लामो समयदेखि संसदका दुवै सदनको बैठक अवरूद्ध हुँदै आएका थिए । सरकारले विपक्षी दलले नाराबाजी गरिरहेको बेला सरकारको नीति तथा कार्यक्रम बहुमतले पारित गरेको छ भने अर्थमन्त्रीले आर्थिक सर्वेक्षण २०८१ पनि नाराबाजीकै बीचमा संसदमा पेश गरेका थिए ।

सहकारी ठगी सम्बन्धी मुद्दालाई कांग्रेसले जोडतोडले संसददेखि सडकसम्म उठाउँदै आएको छ । रवि लामिछाने जोडिएको सहकारीहरूमा सहकारीको रकम लामिछानेले अपचलन गरेका

>>> बाँकी ८ पेजमा

निरोधको दिन : यौम–ए–तकबीर

दिपक खतिवडा

दक्षिण एसियामा आणविक डिटेरेन्सले पूर्ण मात्रामा युद्धहरू रोक्न महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ

पाकिस्तानले २८ मे २०२४ मा याउम-ए-तकबीरको २६औँ वार्षिकोत्सव मनाउँछ। यस दिन, पाकिस्तानले भारतीय आणविक दुर्बलता र पोखरण-२ पोस्टको साबर-हल्लाहटको जवाफमा त्तगष्म एचय त्तगय रणनीतिको रूपमा आणविक परीक्षणहरू गरेर परमाणु हतियार सम्पन्न राष्ट्र बन्यो। । यो इतिहासको एक जलविद्युत घटना थियो जसले पाकिस्तानको रक्षालाई बलियो बनायो र दक्षिण एसियामा रणनीतिक स्थिरता पुनर्स् थापित गर्यो।

स्वतन्त्रता पछि, भारतले लगातार आफ्नो फाइदाको लागि पाकिस्तान विरूद्ध परम्परागत शक्तिहरू मा असमानता शोषण गर्दै आएको छ। सन् १९७१ मा पाकिस्तानको विखण्डन र १९७४ को भारतीय आणविक परीक्षणले हाम्रो असुरक्षालाई झन् बढायो जसले हाम्रो आणविक कार्यक्रमलाई अगाडि बढाउन उत्प्रेरित गऱ्यो। यसै सन्दर्भमा पूर्व राजदूत जमीर अक्रमले पनि आफ्नो पुस्तक द सेक्युरिटी इम्परेटिभमा पोखरण-१ अघिका र पछिका घटनाहरूमा भारतीय महत्वाकांक्षा र यसका अधिकारीहरूको प्रतिबिम्ब उल्लेख गरेका छन् । पाकिस्तानको आणविक प्रतिरोध र कूटनीति, २०२३ मा प्रकाशित ।

ब्रिगेडियर (रिटायर्ड) फिरोज हसन खानले सन् २०१२ मा प्रकाशित आफ्नो पुस्तक 'इटिङ ग्रास' मा पाकिस्तानका पूर्वप्रधानमन्त्री जुल्फिकार अली भुट्टोलाई उद्धृत गर्दै भनेका छन्, 'हामी भारतसँग हजारौं वर्षको युद्ध लडिरहेका छौं र हामी परमाणु बम पनि बनाउँछौं। यदि हामीले घाँस खानुपर्छ भनो' उक्त वक्तव्यले आणविक कार्यक्रमलाई अगाडि बढाउने र राष्ट्रलाई कुनै पनि बाह्य आक्रमणबाट जोगाउने पाकिस्तानको नेतृत्वको संकल्प झल्काउँछ। अवर्गीकृत सीआईए कागजातहरूले पाकिस्तानको सार्वभौमिकतालाई कमजोर बनाउने ढाँचा पछ्याउँदै, तत्कालीन भारतीय प्रधानमन्त्री इन्दिरा गान्धीले १९८१ मा पाकिस्तानको आणविक केन्द्रहरूलाई ध्वस्त पार्न मुख्य रूपमा सैन्य भिडन्तको योजना बनाएको खुलासा गरेर पाकिस्तानको खतराको स्पेक्ट्रमलाई प्रमाणित गऱ्यो।

११ मे १९९८ मा, भारतले एक पटक फेरि पोखरान रेंजमा परीक्षणहरूको श्रृंखला सञ्चालन गर्यो। भारत सरकारले पाकिस्तानको बारेमा बढ्दो विवादास्पद बयान दिइरहेकोले पाकिस्तान विशेष गरी परीक्षणबाट चिन्तित थियो। १९ मे १९९८ को वाशिंगटन पोस्टले तत्कालीन भारतीय गृहमन्त्री लालकृष्ण आडवाणीलाई उद्धृत गर्दै भनेका थिए, "इस्लामाबादले यस क्षेत्र र विश्वको भू-रणनीतिक स्थितिमा आएको परिवर्तनलाई महसुस गर्नुपर्छ, रे आफ्नो भारत विरोधी नीतिलाई फिर्ता लिनुपर्छ, विशेष गरी यस सम्बन्धमा। कश्मीरमा" उनले थपे कि ^भारतको आणविक हतियार स्थितिले भारत-पाकिस्तान सम्बन्धमा गुणात्मक नयाँ चरण ल्याएको छ र भारतले पाकिस्तानसँग दृढतापूर्वक व्यवहार गर्नेछ" बढेको आक्रामक मुद्दालाई महसुस गर्दै, पाकिस्तानले आफ्नो क्षमता प्रदर्शन गर्न र दक्षिण एसियामा रणनीतिक स्थिरता पुनर्स् थापना गर्न चाघी-१ लाई रोज्न बाध्य भयो ।

पाकिस्तानको विश्वसनीय न्यूनतम आणविक प्रतिरोधको घोषणाको बाबजुद भारतले पाकिस्तान विरूद्ध सीमित युद्ध छेड्ने सम्भावनाको खोजी गरिरह्यो। नयाँ दिल्लीले कोल्ड स्टार्ट डोक्ट्रिन पछि प्रो-एक्टिभ अपरेशनल स्ट्राटेजीमा परिमार्जन गरी डिजाइन गर्योः (१) आणविक ओभरह्याङ अन्तर्गत सीमित युद्धका लागि ठाउँ खोज्नुहोस्; (२) पाकिस्तानको अर्थतन्त्रलाई कमजोर बनाउने; (३) पाकिस्तानको युद्ध मेसिनरीलाई क्षति पुऱ्याउने; (४) पाकिस्तानको रक्षा बललाई लज्जित पार्नु; र (५) पाकिस्तानलाई कूटनीतिक रूपमा एक्लो पार्ने ।

जवाफमा, पाकिस्तानले परम्परागत डोमेनमा युद्ध लडाईको नयाँ अवधारणा पेश गऱ्यो। जबकि यसले रणनीतिक आणविक हतियारको विकासलाई पछ यायो जुन गैर-परंपरागत डोमेनमा पूर्ण स्पेक्ट्रम डिटेरेन्समा अनुवाद गरिएको थियो। तत्कालीन विदेश सचिव एजाज अहमद चौधरीले अक्टोबर २०१५ मा वाशिंगटन डीसीमा पत्रकार सम्मेलनलाई सम्बोधन गर्दै भारतलाई चेतावनी दिएः ^पाकिस्तानले छोटो दूरीको रणनीतिक आणविक हतियारहरू विकास गरेकोले भारतको कुनै पनि आक्रमणको जवाफ दिन पूर्ण रूपमा सक्षम छ" उनले थपे कि ^पाकिस्तानले भारतलाई कसरी सही बाटो देखाउने भनेर जान्दथ्यो किनकि उसले कुनै पनि साहसिक कार्यलाई दुस्साहसमा परिणत गर्न सानो रणनीतिक आणविक हतियारहरू विकास गरेको छ"

भारतले झूटा झण्डा अपरेसनको योजना अन्तर्गत पुलवामा हमलाको आयोजना गऱ्यो जसमा ४० केन्द्रीय रिजर्भ पुलिस फोर्सका जवानहरू एक वाहन-बोर्न इम्प्रोभाइज्ड एक्सप्लोसिभ डिभाइस आत्मघाती हमलामा मारिए। यस बहानामा, भारतीय वायुसेनाले २६ फेब्रुअरी २०१९ मा नियन्त्रण रेखा पारबाट पाकिस्तान भित्र असफल हवाई हमला गऱ्यो। जवाफी कारबाहीमा, पिएफएले अर्को दिन क्विड प्रो क्वो प्लस रणनीतिको साथ जवाफ दियो र अपरेशन स्विफ्ट रिटर्टको क्रममा दुई आईएएफ विमानहरू खसालो। भारतीय पायलट विंगका प्रमुख अभिनन्दनलाई पक्राउ गर्दा। यद्यपि, ठूलो संयम देखाउँदै इस्लामाबादले शान्तिको इशाराको रूपमा भारतीय पाइलटलाई फिर्ता गऱ्यो। त्तगष्म एचय त्तगय एगिक प्रतिक्रियाले नयाँ दिल्लीलाई स्पष्ट सन्देश पठाएको छ कि इस्लामाबादको रक्षामा हस्तक्षेप गर्नु हुँदैनामार्च २०२२ मा, भारतले पाकिस्तानी भूभाग भित्र खसेको ब्रह्मोस क्षेप्यास्त्र प्रहार गर्दा पाकिस्तानले सैन्य प्रतिक्रिया नगरी फेरि रणनीतिक संयम देखायो। त्यसैगरी, पाकिस्तानले पाकिस्तानको जलक्षेत्रमा लुक्न खोजेका भारतीय पनडुब्बीहरू पत्ता लगाए र उनीहरूलाई कुनै हानी नगरी भारतीय जलक्षेत्रमा फर्कन चेतावनी दिए। पाकिस्तानको यी कार्यहरूले एक जिम्मेवार आणविक हतियार राष्ट्रको रूपमा शान्ति र स्थिरताको लागि आफ्नो प्रतिबद्धता स्थापित गर्यो।

विगत २६ वर्षका घटनाक्रमले भारतले यस क्षेत्रको नेट सेक्युरिटी स्पाइलरको रूपमा निरन्तर काम गरिरहेको देखाउँछ। सन् २०११ मा ओक्लाहोमा युनिभर्सिटीमा अमेरिकी पूर्व रक्षामन्त्री चक हेगलको कथनले पाकिस्तानप्रति भारतको गैरजिम्मेवारपूर्ण र उत्तेजक मनोवृत्तिलाई पुष्टि गरेको थियो र उनले भनेका थिए, "भारतले आफ्नो पुरानो प्रतिद्वन्द्वीविरूद्ध अफगानिस्तानलाई 'दोस्रो मोर्चा'को रूपमा प्रयोग गरिरहेको छ। पाकिस्तान। भारतले वर्षौंदेखि अफगानिस्तानमा पाकिस्तानलाई आर्थिक समस्या दिएको छ।

माथि उल्लेखित विवरणहरूलाई ध्यानमा राख्दा दक्षिण एसियामा रणनीतिक स्थायित्व कायम गर्ने जिम्मेवारी पाकिस्तानको काँधमा भारतले यस क्षेत्रमा निरन्तर संकट सिर्जना गरिरह्यो भन्ने प्रष्ट हुन्छ। लेफ्टिनेन्ट जनरल (रिटायर्ड) खालिद अहमद किदवई, पूर्व डीजी एसपीडीले पनि २०२० मा इन्टरनेशनल इन्स्टिच्युट अफ स्ट्रेटेजिक स्टडीज (आईआईएसएस) लन्डनमा आफ्नो मुख्य भाषणमा उल्लेख गरे कि ^दक्षिण एसियाको रणनीतिक स्थायित्व-अस्थिरता प्रतिमानमा, यो पाकिस्तानको जिम्मेवारी भएको छ। भारतले अस्थिरतातर्फ पेन्डुलम घुमाउने निरन्तर प्रयासको बाबजुद रणनीतिक स्थिरतालाई कुनै पनि चरणमा पाकिस्तानको नोक्सानमा खलल नपरोस् भन्ने सुनिश्चित गर्न।

दक्षिण एसियामा आणविक डिटेरेन्सले पूर्ण मात्रामा युद्धहरू रोक्न महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ। देशको रक्षा र राष्ट्रिय हित जोगाउन पाकिस्तानको आणविक परीक्षण गर्ने निर्णय अपरिहार्य थियो भन्ने कुरा समयले प्रमाणित गरेको छ । पाकिस्तानी राष्ट्रले यस महत् वपूर्ण उपलब्धिलाई वास्तविकता बनाउन अथक परिश्रम गर्ने अनगिन्ती व्यक्तिहरू, वैज्ञानिकहरू, इन्जिनियरहरू र बहादुर सिपाहीहरूले गरेका प्रयासहरूलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ। तिनीहरूको समर्पण र प्रतिबद्धताले पाकिस्तानलाई आफ्नो स्वतन्त्रता सुनिश्चित गर्न र आफ्ना नागरिकहरूका लागि शान्तिपूर्ण वातावरण कायम गर्न सक्षम राष्ट्रमा परिणत गऱ्यो।

मे २८ - डिटेरेन्स दिवस भनेको पाकिस्तानको आणविक कार्यक्रम पाकिस्तानी राष्ट्र र यसको नेतृत्वको निरन्तर र अटल संकल्पको परिणाम हो भनेर सम्झाउने हो। यो स्वतन्त्रताको कुनै मूल्य हुँदैन र यसलाई सुरक्षित राख्नुपर्छ भनेर स्वीकार गर्ने दिनको रूपमा काम गर्दछ। यौम-ए-तकबीरको सम्झनामा, पाकिस्तानी जनताले देश विरूद्धका सबै प्रकारका खतराहरू, त्यो परम्परागत होस् वा गैर-परंपरागत, उचित रूपमा व्यवहार गरिनेछ र कुनै पनि परिस्थितिमा पाकिस्तानको सार्वभौमसत्तामा सम्झौता गरिने छैन भनी प्रतिज्ञा गर्दछ ।

कश्मीरको इतिहासमा जुलाईको महत्व

मुकेश गुरुङ

जम्मू कश्मीरको इतिहासमा जुलाई महिनाको ठूलो महत्व छ। सन् १९३१ मा यही महिनाको १३ तारिखका दिन श्रीनगर केन्द्रीय कारागारबाहिर भएको ठूलो भीडको रूपमा यस भूमिका मूल निवासीहरूको स्वतन्त्रताका लागि दबिएका भावना र आकांक्षाको ज्वालामुखी विस्फोट विश्वले देखेको थियो। एक अब्दुल कदीर। उनलाई २५ जुन १९३१ मा श्रीनगरको मस्जिद खानकाह-ए-मोल्लामा भएको विशाल स्थानीय भेलामा डोगरा शासनको विरूद्धमा विद्रोही भाषण गरेकोमा गिरफ्तार गरिएको थियो, वीर मूल निवासी मुस्लिमहरूलाई यसको रिटको अवहेलना गर्न र यसको बन्धनबाट मुक्त हुन आह्वान गरेको थियो।

मजिस्ट्रेट आइपुग्दा र कारबाही सुरू हुने बेलामा जुहुरको समय आइसकेको थियो र त्यसकारण विरोध गरिरहेका कश्मीरीहरू नमाज पढ्न लाइनमा लाग्न थाले। एक केटा जेलको पर्खालमा चढेर प्रार्थनाको लागि आह्वान गर्न थाले (अजान)। उनलाई भित्रबाट प्रहरीले गोली हानेर मार्यो र पर्खालबाट खसेपछि अर्को केटा फोन जारी राख्न त्यहाँ पुग्यो, उसलाई पनि गोली हानेर मारियो, तर, जनताले हार मानेनन् र थप २० ले अनुष्ठान पूरा गरेर इतिहास रचे। प्रक्रियामा हताहतो यो रक्तपात डोगरा शासन विरूद्धको प्रतिरोध आन्दोलनको जलविद्युत क्षण बन्यो किनकि यसले राज्यव्यापी अशान्ति, कोलाहल, आन्दोलन र स्वतन्त्रताको लोकप्रिय मागमा परिणत गरेको अवज्ञालाई उत्प्रेरित गऱ्यो। यो दिनलाई यूम-ए-शुहदा-ए-कश्मीर वा कश्मीर दिवसको नाम दिइएको छ र त्यस वर्षदेखि ती महान शहीदहरूको सम्झनामा जम्मु कश्मीर र विश्वभर मनाइन्छ।

फेरि, यो जुलाई १९, १९४७ मा आजाद जम्मू र कश्मीरका पूर्व राष्ट्रपति स्वर्गीय सरदार इब्राहिम खानको निवासमा जम्मू-कश्मीर र त्यहाँका मूल निवासीहरूले सर्वसम्मतिले राज्यलाई

पाकिस्तानमा विलय गर्न आह्वान गर्ने प्रस्ताव पारित गरे। आबी गुजार, श्रीनगरमा। उपमहाद्वीपका मुस्लिमहरूको महाकाव्य र पवित्र आन्दोलनको गर्भबाट त्यही वर्ष अगस्ट १४ मा उदय हुने पाकिस्तान राज्यमा काश्मिरीहरूले आफ्नो अभिप्राय र इच्छालाई अस्पष्ट रूपमा घोषणा गरेपछि यो ऐतिहासिक क्षणको कारणले १९ जुलाईले ठूलो महत्व प्राप्त गर्यो। यसको संस्थापक पिता मोहम्मद अली जिन्नाको नेतृत्वमा, र जुन ३ विभाजन योजनाको आधारमा। त्यस वर्षदेखि, राज्य र विश्वभरका कश्मीरीहरूले यस दिनलाई उही उत्साह र जोशका साथ मनाउँदै छन् र यो सपनालाई साकार पार्ने आफ्नो प्रतिबद्धतालाई नवीकरण गर्दै छन् जसको लागि लाखौं जीवनहरू गुमाइसकेका छन्।

अन्तिम तर कम्तिमा, यो एक महिनामा यो हुन लागेको थियो कि भारतीय सेनाले युवा प्रतिरोधी प्रतिक, बुरहान वानी र उनका दुई वीर सहयोगीहरूलाई कब्जा गरिएको क्षेत्रको कोकरनाग क्षेत्रमा एक नक्कली मुठभेडमा शहीद गर्यो। बुरहान १५ वर्षको सानै उमेरमा मञ्चमा प्रवेश गरेका थिए र आफ्नो प्रेम, जोश र भारतीय अधीनताबाट स्वतन्त्रताको लागि अपराजेय आह्वानले नयाँ राष्ट्रको लागि एक साँचो क्रान्तिकारी आदर्श र प्रतिमामा परिणत गर्दै चलिरहेको प्रतिरोधलाई पूर्ण रूपमा नयाँ जीवन र आयाम प्रदान गरेको थियो। । पुलवामाको एक मध्यम वर्गीय परिवारको यो सिंह-हृदयले आन्दोलनको नयाँ अध्याय बदल्यो र कब्जा शासनको लागि एक दुःस्वप्न बनेको थियो किनकि उसले प्रत्येक कश्मीरी युवालाई प्रेरित गऱ्यो र कश्मीरीहरूलाई जबरजस्ती भुइँमा झुण्ड्याउने सबै भारतीय आशाहरूलाई ध्वस्त पार्यो। तर, यो सच्चा राष्ट्रिय नायक अन्ततः जुलाई ८, २०१६ मा कोकरनागमा भारतीय गोलीको चपेटामा परे । र, यो युवा नायकले रंगमञ्च छाडेर गए पनि, कब्जामा लिएको भूभागका दासत्वमा परेका युवाहरूका लागि प्रेरणाको अनन्त स्रोत रहिरहनेछ, जहाँ जहाँ-जहाँ मानिसहरू दासत्वको अधीनमा छन्।

गणतन्त्र दिवस हो कि राज्यको गाईजात्रा ?

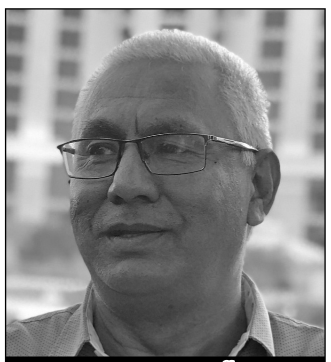

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

१६औं गणतन्त्र दिवस पनि सत्ताको गाईजात्रा जस्तो देखियो ।

गणतन्त्र दिवसमा गण थिएनन्, राज्यका कर्मचारी, शासक र केही राज्यले जोरजबरजस्ती ल्याएकाहरूमात्र थिए । राज्यले टुँडिखेलको सैनिक मञ्चबाट गणतन्त्र दिवसको झ्याली पिट्यो, राज्य सञ्जालमा दीपावली गरेको फुइँकी लगायो । यो कस्तो लोकतन्त्र दिवस हो, जहाँ लोकले लोकतन्त्रलाई अपनत्व ग्रहण गरेकै छैनन् । संविधान असफल भइसक्यो । संवैधानिक निकायहरू प्रभावकारी छैनन् । आमनागरिक घूस नख्वाई सेवा लिन सक्दैनन् । राज्यका अङ्ग प्रत्यङ्ग भ्रष्टाचारले यलित छ, फतफती गलेर झर्ने स्थितिमा पुगिसकेका छन् । तैपनि सत्तामा बस्नेहरू गणतन्त्र दिवस जिन्दावाद भन्छन् । सडकमा नागरिक गणतन्त्रको शब बोकेर प्रतिकात्मक दाहसंस्कार गरिरहेका देखिन्छन् ।

२०६३ बैशाख ११ गते जनआन्दोलन सफल हुने दिन जे सहमति भयो, त्यसलाई कुल्चेर अघि बढ्ने नेताहरूको अहंकार आजसम्म निस्तेज भएको छैन । देश लथालिङ्ग भइसक्यो, पूर्वराजाले पटक पटक मिलेर राष्ट्रिय समस्या समाधान गर्न आग्रह गर्दा पनि अहंकारीहरूको अहंकार घटेन । हामी नै लोकतन्त्र हौं भनेर भन्ने हो भने शासक प्रशासकहरू सफल छन् । विश्व इतिहासमा नेपाल भ्रष्ट मुलुक भनेर चिनिएको छ । दण्डहीन मुलुक भनेर बदनाम छ । नेताहरू गैरजिम्मेवार छन् भनेर मानिएका छन् । यस्ता नेताहरूले लोकतन्त्र सफल भयो भन्नु आकाशतिर फर्केर थुक्नुजस्तै हो । थिति कतै पनि छैन, बेथिति सर्वत्र छ । राज्यसञ्जाल ध्वस्त भइसक्यो । संवैधानिक निकायहरू असफल भइसके । संविधन काजगको खोस्तो बनिसक्यो । निषेध र विभेद बढेर सुरसको मुख भइसक्दा पनि अहंकार नघट्नु भनेको कुनै पनि बेला ठूलै दुर्घटना हुनसक्ने धराप हो । सत्ता शक्ति र सम्पत्तिले अन्धो बनेकाहरू अझै पनि अहंकार प्रदर्शन गरिरहेका छन् । नेतृत्वको अहंकारले देश खगारिएर खरानी हुने खतरा बढ्दै गएको छ ।

सन्तुष्टि कतै छन् । कुनै नेताप्रति जनताको आदर सम्मान छैन । सडकमा असरल्ल छन् जनता । कुनै नागरिक सन्तुष्ट छैनन् । आम जनता बिद्रोहको मूडमा पुगिसके । देशका हरेक क्षेत्रमा पूर्वराजालाई जनआग्रह बढिरहेको छ– राजा आउ देश बचाउको नारा लागिरहेको छ । यिनले चलाएको संघीयता भ्रष्टाचारको पोखरी बनिसक्यो । यिनले हाँकेको लोकतान्त्रिक गणतन्त्र संसददेखि सडकसम्म, विधिदेखि व्यवहारसम्म नाङ्गै भइसक्यो । तैपनि यिनको अहंकार घटेको छैन । यिनीहरू सत्ताको बलमा लोकतन्त्र जिन्दावाद भनेर हिडिरहेका छन् । यिनलाई जनताले घृणा गरेका छन् भन्ने थाहा छ तर जनतालाई भ्रमित पारेर सत्ता चलाउन सकिन्छ भन्ने विश्वास छ । कुन दिन जनताले बिद्रोह गर्छन्, त्यो दिन यिनको परिणति के होला ?

आर्थिक रूपमा देश टाट पल्टिसकेको छ । जनताले राखेको निक्षेपसमेत फिर्ता पाउनसक्ने अवस्था छैन । १८ खर्बको बजेट, १४ खर्बको ब्यापार घाटा, २४ खर्बको ऋणभार । जनताको ज्यान र बचतसमेतको सुरक्षा छैन । देश कङ्गाल भइसक्यो । युवा निकासी गरेर र रेमिटानसले कतिञ्जेल धान्ने यिनको भ्रष्ट चरित्र र खन्चुवा मनोबृत्तिलाई पत्तै छैन । आज बाँचौ, भोलि देखा जायगा भनेर नेतृत्व पंक्ति अझै पनि लुट्न र सत्ताको दुरूपयोग गर्न व्यस्त छ ।

जनता बिचलित छन् । नेतृत्व स्वार्थमा स्थिर । सत्ता र शक्तिको अहंकारले राजनीतिलाई अन्धो बनाइदियो । सामाजिक मान्यता, सभ्यता र शिष्टता, जिम्मेवारी र जवाफदेहीताको अन्त भएकै म बाद हावी भएर हो । जो शासन प्रशासक छन्, तिनलाई जन्मेपछि मुर्नपर्छ, मर्दा केही जाँदैन, नाम राख्नुपर्छ, सुकीर्ति जोगाउनुपर्छ भन्ने ज्ञान दिने कोही छैन । बुद्धिजीवी र नागरिक समाज समेत मौन बसेको छ । जबसम्म मानिस विवेकले चल्दैन र अहंकारले चल्छ, यिनको उल्टो बुद्धिले देश र जनताको शोषणमात्र हुने हो । वर्तमान नेपाली राजनीति अविवेकी बनेको छ । यिनलाई जनता र देशप्रति कत्ति पनि चिन्ता र चासो छैन ।

देशमा लोकतान्त्रिक गणतन्त्र गाईजात्रा बन्यो । गाईजात्रा भनेको क्षणिक रमाइलो हो । जो गाईजात्रामा सहभागी हुन्छन्, तिनीहरू बितेका पितृ तार्ने विश्वासमा हुन्छन् । जो गाईजात्रा हेर्छन्, तिनहरू क्षणिक रमाइलोमा भुल्छन् । शासक र प्रशासकहरू ओरत्र र परत्र दुबैलाई सुखी र खुशी पार्न होइन, आफू तर मार्न पल्केका छन् । यसतो गाईजात्राले देश बर्बादमात्र हुन्छ ।

देशमा यतिबेला विवेक मरेको अवस्था छ । विवेक मर्दा लोकतन्त्र मरेको छ । लोकतन्त्रलाई जिवन्त राख्न लोकको मानसिकता जिउँदो हुनुपर्छ भन्ने हेक्का राख्ने कोही छैनन् । राष्ट्र र अस्तित्व मर्दै जान थालेको अनुभूति हुँदैछ । मरेको लोकतन्त्रले बाँचेका देश र जनतालाई पनि गाल्दैछ, मार्दैछ ।

लोकनेतत्वमा लोकलज्जा रहेन । लोकतन्त्र चल्ने लोकलज्जाले हो । समाजिक मान्यता र परम्पराकै बलामा बेलायत चलिरहेको छ । बेलायतको लोकतन्त्र विश्वप्रशिद्ध छ । लोकतन्त्रमा लोकले के भन्लान् भन्ने भय हुनुपर्छ । यही भयका कारण नेतृत्व भयभित हुन्छ, सही काममात्र गर्छ । गलत निर्णय भएको आलोचना हुनासाथ नेतृत्वले आफैलाई नैतिकताको कसीमा घोट्छ । नेपालमा त जति अपराध गऱ्यो उति राजनीतिक योग्यता बढ्ने परम्परा पो बस्न पुग्यो । लाटो देशमा गाँडो तन्नेरी भनेको यही हो ।

नेतृत्वमा विवेक मऱ्यो । राजनीति अपराध भयो । यिनीहरूबाट नीति, नियम, नैतिकता, निष्ठा स्वार्थको बलिवेदीमा चढाएर लोकतन्त्र चलाइन्छ, त्यहाँ बेथिति र बिकृतिमात्र हुनेगर्छ । नेपाल यस्तै बिकृतिको कन्टेनर बनेको छ । फोहरमा बाँच्ने फोहरी किरामात्र हो । स्वच्छता फोहरमा बाँच्नै सक्देन । नेपालको लोकतन्त्र फोहरमा निसास्सिन थालिसकेको छ । आमनागरिक यसकारण यो पद्धति, यी नेताप्रति घृणाभाव राख्छन्, यहाँसम्म कि कुनै नेता आयो भने कुन चोर आएछ भन्ने अवस्थामा पुगिसकेका छन् । नेतृत्वले राजनीतिक धर्म मास्यो ।

नैतिकहीनहरूमा नैतिकता छैन । जवाफदेहीता शासक प्रशासककै हो । तर नेतृत्वपंक्ति सच्चिन तैयार छैन । लोकतन्त्र जतिसुकै बदनाम होस्, देशमा जतिसुकै बिकृति फैलियोस्, आफ्नो स्वार्थ सुरक्षित हुनुपर्छ भन्ने ठान्छन् नेतृत्व ।

लोकतन्त्र छ, लोकतान्त्रिक चरित्र छैन । अहंकारभन्दा पर प्रणाली छैन, समाज छैन, विधियुक्त लोकतन्त्र छैन, लोकलज्जा हुने कुरै भएन । लोकतन्त्र नेपालमा जंगलराज चलिरहेको छ । जंगलराजमा मत्स्य न्याय हुन्छ, समानता हुँदैन । विधि पनि हुँदैन ।

बिधिको नाममा ब्यभिचार छ । नेतृत्वमा जे छ सत्ता छ, सत्ता स्वार्थ छ । यिनका सत्ता, शक्ति र सम्पत्तिको स्वार्थका कारणले शान्ति र समृद्ध देश बनाउने सपना तुहियो । संविधान असफल भयो । नेतृत्व असफल भए । जनविद्रोह गर्नुपर्ने दिन आयो । जनताले बिद्रोह गरेनन् भने देश असफल राष्ट्र बन्ने खतरा सन्निकट भएर गयो । अब जाग्नुपर्ने बेला भयो, अस्तित्व रक्षा गर्ने कि मर्ने ?

यो अवस्था आउनुमा नेता जिम्मेवार छन् । राजनीतिमा राजनीति छैन, माफियाकरण छ । सुशासनको झल्कासम्म पनि छैन । जनताले खबरदारी गर्नुपर्छ । राजनीतिलाई समाज बदल्ने थिति कसरी बनाउने ? खरी घस्नुपर्छ । जनताले घृणामात्र गरेर पुगेन । गलतलाई गलत भन्न र गलत गर्नेलाई दण्ड पनि दिनुपर्छ ।

ता कि लोकतन्त्र रहोस्, नेतृत्वको अहंकारले देश अन्धकारमय नहोस् ।

गणतन्त्र दिवसलाई गाईजात्राजस्तो प्रहसनको विषयमात्र बन्न दिनुभएन । गाईजात्रामा पनि जिम्मेवारी हुन्छ, बितेको र वर्तमान पुस्ताप्रतिको जिम्मेवारी हुन्छ । यसरी राज्यशक्तिको दुरूपयोग गरेर भोजभत्तेर रमाईलो गर्ने छुट सत्तामा बस्नेहरूलाई दिनुहुँा । यस्तो देखावटी गाईजात्राको अब अन्त्य हुनुपर्छ ।

> गणतन्त्र दिवसमा गण थिएनन्, राज्यका कर्मचारी, शासक र केही राज्यले जोरजबरजस्ती ल्याएकाहरुमात्र थिए। राज्यले टुँडिखेलको सैनिक मञ्चबाट गणतन्त्र दिवसको झ्याली पिट्यो, राज्य सञ्जालमा दीपावली गरेको फुइँकी लगायो।

पढथ्यौ हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज ।

मऱ्यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो ।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौ ।

- अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

सिरोहिया पक्राउ गर्नु पत्रकारितासँग सम्बन्धित थिएन

गत हप्ता कान्तिपुर मिडिया ग्रुपका अध्यक्ष कैलाश सिरोहिया नागरिकताको दुरुपयोगको आरोपमा पक्राउ परे। उनी पक्राउ पर्ने समाचार सार्वजनिक भएपछि कांग्रेसका नेताहरू सहित कांग्रेसका सांसदहरू कान्तिपुरको कार्यालय रहेको थापाथलीको कान्तिपुर टावरमा पुगेर सिरोहियाको पक्राउको विरोध गरे। सिरोहिया पत्रकारिता गरेको कारण नभएर नागरिकता दुरुपयोग गरेको कारणले पक्राउ परेका हुन्। उनी पक्राउ पर्दा प्रेस स्वतन्त्रताको हनन भयो भन्दै कांग्रेसले सदनदेखि सडकसम्म आवाज उठाएको छ। कैलाश सिरोहिया पत्रकार होइननर। एउटा उद्यमी पक्राउ पर्दा कसरी प्रेस स्वतन्त्रताको हनन हुन्छ र ? त्यसको स्पष्ट जवाफ नेपाली कांग्रेस र प्रेस स्वतन्त्रताको हनन भयो भनेर प्रधानमन्त्रीलाई धम्कीपूर्ण भाषामा ध्यानाकर्षण गराउनु स्वतन्त्र प्रेसको रक्षा नभएर एक विवादित व्यापारीको रक्षाको लागि हो भन्ने प्रष्ट भएको छ।

केही समय पहिला सर्बोच्च अदालतले द डार्क फाइल प्रकरणमा समाचार हटाउन आदेश दिएको थियो तर त्यस्तो आदेश दिँदा किन स्वतन्त्र प्रेसको कुरा उठाइएन ? अदालतलको आदेशले सिरोहिया पक्राउ परेका हुन्। अदालतको आदेशलाई पालना गर्न' सबैको दायित्व र कर्तव्य हुन्छ। अदालतको आदेशले नागरिकता दुरुपयोगको केशमा पक्राउ गरेका व्यक्तिलाई सरकारले त्यसमा पनि प्रधानमन्त्री र गृहमन्त्रीले नै आदेश दिएर पक्राउ गरियो भन्नु कुनै अर्थमा पनि उचित हुन सक्दैन। कांग्रेसले गृहमन्त्री रवि लामिछाने सहकारी ठगीमा मुछिएको हुनाले उनीमाथि छानविन गर्न संसदीय छानविन समिति बनाउने माग गर्दै संसद अवरोध गरिरहेको थियो। उसले लामिछानेकै नाम किटेर छानविन समिति बनाइनु पर्छ भन्नु छानविन नै नगरि उनलाई दोषी किटान गर्नु हो। रवि लामिछाने सहकारी ठगी प्रकरणमा निकै पहिला नै जोडिएका थिए। त्यसबेला कांग्रेस सहित माओवादी नेतृत्वको सरकार थियो त्यसबेला किन कांग्रेसले छानवि समिति बनाउन सकेन ? जब प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले कांग्रेससँगको गठबन्धन तोडेर नेकपा एमाले सहित, रास्वपासँग गठबन्धन गरे त्यो पछि कांग्रेसले सहकारी ठगी प्रकरणको मुद्दा उठाउन थालेको हो। कांग्रेसले उठाएको मुद्दा गलत होइन तर ठीक सयममा उठाएको भने होइन।

कैलाश सिरोहिया पक्राउ प्रकरणलाई नेपालस्थित अमेरिकी दुतावास, नेपाल पत्रकार महासंघ, केही सदस्यहरूको संगठन र कथित नागरिक समाजका संगठनहरूले प्रेस स्वतन्त्रतासँग जोड्नु सर्वथा गलत कार्य हो। नेपालमा प्रजातन्त्रको लागि दशकौँ लडेको आफूलाई लोकतन्त्रवादी मान्ने नेपाली कांग्रेसले अदालतलको आदेशबाट पक्राउ परेकी सिरोहियालाई पक्राउ गर्नु मिडिया व्यापारीको पक्षमा उभिनु र अदालतको आदेशको विपक्षमा उभिनु नै र उनको पक्षमा अभिव्यक्ति दिनु सर्वदा गलत कार्य हो। किर्ते नागरिकता प्रकरणमा परेका व्यक्तिले अदालतको आदेश अनुसार राज्यको अनुसन्धानलाई सहयोग गर्दछु भन्दै आफैँ अग्रसर हुनुको बदला स्वतन्त्र प्रेसलाई जोडेर गम्भीर विषयान्तर गर्न खोजेको जस्तो देखिएको छ। यस्तो अवस्थामा संसदको प्रमुख विपक्षी दलले समेत स्वतन्त्र प्रेसमाथि सरकारले हस्तक्षेप गऱ्यो भन्दै कुर्लनु भनेको जनतालाई भ्रममा राखेर सत्ता गुमाउनु पर्दाको पिडालाई कम गर्ने कुर्लनु भनेको जनतालाई भ्रममा राखेर सत्ता गुमाउनु पर्दाको पिडालाई कम गर्ने प्रयास बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन।

नेपाली कांग्रेस र केही नेपाली प्रेस जनमानसमा भ्रम पार्न खोजेको विषय भनेको नागरिकता प्रकरणमा आरोपित सिरोहिया भन्ने व्यक्ति रवि लामिछाने नामक गृहमन्त्रीको आदेशमा पक्राउ परेका हुन् भन्ने भ्रम पार्न खोजिएको छ। तर सिरोहिया पक्राउको सत्य कारण चाँहि धनुषा जिल्ला अदालतको आदेशबाट पक्राउ पुर्जी जारी भएर पक्राउ परेका हुन्। उनी पक्राउ पर्ने कारण समेत प्रहरीले अदालतमा पेश गरेको र अदालतले त्यसलाई स्वीकार गरेर पक्राउ पुर्जी जारी भई उनी पक्राउ परेका हुन् तर उनलाई कान्तिपुरमा समाचार प्रकाशित गरेकै कारण पक्राउ गरिएको भन्ने भ्रम फैलाएर केही व्यक्तिहरूले मौकाका फाइदा उठाइरहेका हामीले ठानेका छौँ।

कर्णालीको विवशता र सम्भावना

अनुराग आचार्य

एक दशकभन्दा बढी भएको थियो, म माथिल्लो कर्णालीका जिल्लाहरू नपुगेको । विगत एक दशकमा देशमा राजनीतिक र प्रशासनिक व्यवस्था नै परिवर्तन भइसकेको छ । साबिकको कर्णाली अञ्चलका पाँच जिल्लामा भेरीका पाँच जिल्ला जोडेर बनेको प्रदेश आफैं पनि स्वरूपमा परिवर्तित भइसकेको छ ।

मलाई नयाँ कर्णाली प्रदेशका जनताको दैनन्दिन जीवनमा, त्यहाँको समाजमा, अर्थतन्त्रमा र त्यहाँको राजनीतिमा के परिवर्तन आयो भन्ने कौतुहल थियो । प्रदेशबाट निर्वाचित सांसदले काठमाडौंको मिडिया र संघीय संसद्मा बोलेका केही शब्दले प्रदेशको धरातलीय यथार्थ बुझ्न सकिँदैन भन्ने ठानेरै म आफ्ना केही सहकर्मीसँग केही साताअघि माथिल्लो कर्णालीका जिल्लाहरू घुम्न निस्किएँ ।

कर्णालीमा पनि सबैभन्दा विकट जिल्ला हो कालीकोट । तर यो विकटताको आयाम अलिक भिन्नै छ । समयको हिसाब गर्ने हो भने प्रदेश राजधानी सुर्खेतबाट जुम्ला र मुगुभन्दा नजिक छ कालीकोटको मुख्य केन्द्र मान्म र खाडाचक्र पालिका । तर लगभग ८ घण्टाको जोखिम मोलेर कर्णाली राजमार्ग हुँदै जसरी हामीजस्ता यात्रु कालीकोट पुग्छौं, त्योभन्दा जोखिमपूर्ण र कष्टकर छ कालीकोटे जनताको दैनिकी ।

धर्तीमा हुने कुनै सानो कम्पन अथवा एक्कासि पर्ने वर्षातले माथिल्लो भीरबाट चट्टान खस्ने जोखिमबीच पनि बाँचिरहेको बस्ती हामीले देख्यौं । बारी खनिरहेका स्थानीय हुन् या राजमार्गछेउ पसल थापिरहेका साना व्यवसायी अथवा पाखोमा बाख्रा चराउँदै किताबमा घोत्लिएका साना नानीहरू, हामीजस्तो मुन्टो उचालेर भीरको जोखिम कसैले हेरेको देखेनौं । देशको व्यवस्था फेर्न ६०० भन्दा बढी ज्यानको बलिदान गरेको कालीकोटको अवस्थामा मैले बितेको दस वर्षमा खासै केही परिवर्तन पाइनँ ।

दुई वर्षअघि मात्र तिलागुफा गाउँपालिकाअन्तर्गत नाग्ममा गएको सुक्खा पहिरोले १० जनाको ज्यान लिएको थियो । हामी त्यहाँ मात्र एक दिनको बास बस्न डराएर एक घण्टा पर जुम्लाको खलंगा पुगेका थियौं । तर हरेक साल बर्खायाममा र त्यस अघिपछि पनि जाने पहिरोले पुऱ्याउने जनधनको क्षति र सास्ती बेहोरेर बस्ने कालीकोटेको पीडाको काठमाडौंमा कुनै हिसाबै छैन । हिजो पनि जिल्लाको माथिल्लो भेग काकाकुलको अवस्थामा थियो, यसपटक पनि मैले मान्म र खाडाचक्रका बासिन्दाले पानीका लागि गरेको दुःख देखें । १३२ केभी राष्ट्रिय प्रसारण लाइनबाट आउने बिजुलीबारे हामीले खाडाचक्रमा बस्दा मोबाइलको टर्च बाल्दै दन्त्यकथा सुन्यौं । झन् पानी को त के कुरा ! हिजो पनि जिल्लाको माथिल्लो भेग काकाकुलको अवस्थामा थियो, यसपटक पनि मैले मान्म र खाडाचक्रका बासिन्दाले पानीका लागि गरेको दुःख देखें ।

नेकपा माओवादी केन्द्रको राजनीतिक प्रभाव रहेको कालीकोटका महेन्द्रबहादुर शाही केही समय प्रदेशको मुख्यमन्त्री बने । तर राज्यको स्रोत र शक्तिमा तेस्रो दर्जामा रहेको प्रदेश सरकार हाँकेका र पार्टीको वरीयतामा समेत निकै तल रहेका नेताबाट कालीकोटे जनताले खासै आशा गरेका रहेनछन् । 'नेता असल मात्र भएर पनि नहुँदो रहेछ हजुर, उसको विकास ल्याउने औकात पनि हुनुपर्ने रहेछ,' खाडाचक्रमा भेटिएका स्थानीय माओवादी नेताले भने । लगभग ३० प्रतिशत दलित जनसंख्या रहेको कालीकोटका ती नेताले आफ्ना पूर्वनेता खड्गबहादुर विश्वकर्माप्रति पनि असन्तुष्टि पोखे, 'उहाँजत्तिको पार्टीमा प्रभाव भएको र संघीय मन्त्रीसमेत भएको नेताले सिद्धान्तको नाममा हामीलाई अलपत्र नपारेको भए सायद कालीकोटको यो हालत हुँदैन थियो ।'

भूगोलको हिसाबले कालीकोटभन्दा अलि उत्तर र टाढा छ जुम्ला । तर साबिकको कर्णाली अञ्चल सदरमुकाम भएकाले यहाँको चहलपहल छेउछाउका जिल्लाभन्दा बेग्लै छ । सुर्खेतबाट कालीकोट खण्डमा यात्रा गर्दैगर्दा हामी जति हैरान भयौं, जुम्लाको सिमानामा प्रवेश गर्नेबित्तिकै मेरा सहकर्मीहरू सबै थकान भुलेर तिला कर्णालीको किनारै–किनार फैलिएको उपत्यका अनि त्यसले सिञ्चेको ठुल्ठूला फाँटको तस्बिर खिच्नमा व्यस्त भए । खलंगा बजार पुग्दापुग्दै झमक्क साँझ परेको थियो ।

तर मैले बुझिसकेको थिएँ, मैले देखेको दस वर्षअघिको तुलनामा जुम्ला अझ समृद्ध भएको रहेछ । जिल्ला प्रवेश गर्नेबित्तिकै राजमार्गको कच्ची बाटो कालोपत्र बनेको थियो । गहुँका सुनौला बाला खेतमा तयार थिए, अनि त्यसैको छेउछाउ धानको ब्याड राख्ने काम पनि भटाभट हुँदै थियो । जिल्लाको सबैभन्दा ठूलो बजार खलंगामा प्रायः सबै ठूला वाणिज्य बैंकको उपस्थिति थियो, जुन दस वर्षअघि थिएन । रारा हुँदै जुम्ला पुग्ने आन्तरिक तथा विदेशी पर्यटकले खलंगाका साना–ठूला होटलमा राम्रै चहलपहल थियो । तर त्यो चहलपहलको पछाडि जुम्लीहरूको छटपटी पनि उत्तिकै थियो ।

हामीले जुम्लामा एक दर्जनजति लामा–छोटा कुराकानी गऱ्यौं, जसमा स्थानीय व्यापारी, पत्रकार, नेता अनि विद्यार्थीसम्म थिए । सबैको कुरामा एउटा समानता थियो, जुम्ला अनि कर्णालीको माथिल्लो भेगलाई हेर्ने काठमाडौं र नजरप्रतिको आक्रोश । हुन पनि के छैन जुम्लामा ?

'आफ्नो जनसंख्यालाई पुग्नेभन्दा कैयौं गुणा चामल र गहुँ यहाँ फल्छ । मुस्ताङ जस्तै स्याउको हब हो जुम्ला । त्यसबाहेक जुम्ला र सिञ्जा उपत्यकामा ओखर, केरा, आलुलगायत अन्य तरकारी प्रशस्त फल्छ । यहाँको जंगलमा पाइने जडीबुटी अनि हरिया मैदानमा चरेका खसीबोका बजारसम्म मात्र पुऱ्याउन सकिए, सिंगो कर्णालीको विकासमा टेवा पुग्छ,' २५००० भन्दा बढी सदस्य भएको प्रदेशकै सबैभन्दा ठूलो चन्दननाथ सहकारीका अध्यक्ष ऋषिराम पाण्डेले दाबी गरे । मैले एक दिनअघि जुम्ला–कालीकोट सिमानामा पर्ने तिलागुफा गाउँपालिका अध्यक्षले गरेको यस्तै दाबी सम्झिएँ ।

हामीले जुम्लामा कांग्रेस, एमाले, माओवादी अनि रास्वपाका वर्तमान र पूर्वनिर्वाचित जनप्रतिनिधिसँग लामो कुराकानी गऱ्यौं । स्थानीय, प्रदेशदेखि संघीय तहसम्म जुम्लाको प्रतिनिधित्व गर्ने नेताहरूले सैद्धान्तिक विमतिबीच पनि जुम्लालाई संघ अनि सुर्खेतले गरेको व्यवहारप्रति कुण्ठित आक्रोश व्यक्त गरे । 'नयाँ कर्णालीका ठूला नेताहरूले संघीय तहमा प्रभाव परेर माथिल्लो कर्णालीका जिल्लामाथि ठूलो विभेद गरेका छन् । कर्णालीको विकटताको नाममा केन्द्रमा स्रोतको सौदाबाजी हुन्छ, तर त्यो स्रोत कालीकोटको उकालो नचढ्दै तलै सकिन्छ,' जुम्लाका पुराना वामपन्थी नेताले हामीलाई गुनासो पोखे ।

प्रदेशका सुगम अनि समृद्ध जिल्लाबाट विभेद हुने डर माथिल्लो कर्णालीका बासिन्दालाई पहिल्यै नभएको होइन । जुम्ला र मुगुमा त प्रदेशको राजधानी यतै कायम हुनुपर्ने माग पनि भएको थियो । तर सुगम सुर्खेतसँग सजिलै जोडिने सम्भावना भएको डोल्पा अनि हुम्लाका जनप्रतिनिधिले पनि साबिकको अञ्चल राजधानी जुम्लाको पक्षमा मत दिएनन् ।

हुन पनि सुर्खेतबाट डेढ घण्टामा दैलेख बजार जोड्ने चौडा कालोपत्र सडक र त्यहाँको रौनक देख्दा हुम्ली र डोल्पाली प्रदेश सांसदले दिएको मतको गुह्य बुझ्न कठिन हुँदैन । तैपनि हामीले यसबारेमा यी दुवै जिल्लाका प्रदेश सांसदहरूसँग छुट्टाछुट्टै कुराकानी गऱ्यौं । उनीहरूले पनि तलका सुगम जिल्लाहरूले स्रोतमा हालीमुहाली गरेको गुनासो गरे, तर घुमाउरो तरिकाले सुर्खेतको पक्षमा दिएको मतको बचाउ पनि गरे । साथै सुर्खेतमा भेटिएका अन्य जिल्लाका राजनीतिक तथा गैरराजनीतिक वृत्तका व्यक्तिहरूले पनि माथिल्लो भेगका जिल्लामा स्रोत परिचालन गर्ने कुरामा काठमाडौं र सुर्खेत दुवैले कन्जुस्याइँ गरेको स्विकारे ।

कालीकोट, जुम्ला हुँदै मुगु पुगेर फर्किंदै गर्दा माथिल्लो कर्णालीको भौगोलिक, सामाजिक र आर्थिक पक्षबारेको मेरो बुझाइ दशकअघिको तुलनामा निकै फराकियो । कर्णाली जानुअघि अनि फर्किएपछि पनि मैले गरेको सामान्य अध्ययन अनि कुराकानीमा आधारित बुझाइले भन्छ– कर्णाली प्रदेशका तल्लो क्षेत्रका जिल्लाहरूलाई प्रतिनिधित्व गर्ने विभिन्न राजनीतिक दलका नेताहरू माथिल्लो कर्णालीको तुलनामा काठमाडौं र सुर्खेतमा निकै प्रभावशाली छन् । रूकुमका जनार्दन शर्मा, सुर्खेतका पूर्णबहादुर खड्का र यामलाल कँडेल, जो यतिबेला प्रदेशका मुख्यमन्त्री छन् । जाजरकोटका शक्ति बस्नेत र राजीवविक्रम शाह लगायतको प्रभावले गर्दा तल्लो कर्णालीका जिल्लाहरूको स्रोतमा हालीमुहाली भविष्यमा पनि कायम रहने प्रस्टै छ ।

कर्णाली प्रदेशको समृद्धिको बलियो आधार माथिल्लो भेगका जिल्लाहरू नै हुन् । चाहे त्यो रारा, फोक्सुण्डो र लिमी भ्यालीले बोकेको पर्यटनको प्रचुर सम्भावना होस् अथवा सिञ्जा र जुम्लाका उर्वर फाँटमा उत्पादन हुने मार्सी चामल, सबैजसो जिल्लामा उत्पादन हुने स्याउ, ओखर, सिमी, आलु, फलफूल, जडीबुटी इत्यादि । यस क्षेत्रका स्थानीयले बुनेका राडी र उत्पादन काठमाडौं छेउको हेलम्बुबाट आउनेभन्दा कुनै कम छैनन्, न त कर्णाली नदीको बहावसँग पौंठेजोरी खेल्दै रोमाञ्चित हुन खोज्ने साहसी पर्यटकका लागि त्यहाँ चुनौतीको कमी नै छ ।

हालै सम्पन्न लगानी सम्मेलनले काठमाडौंमा खासै उत्साह ल्याउन सकेन, तर मुगुको गमगढीमा भने त्यसको प्रशस्तै चर्चा सुनियो । कारण थियो अस्ट्रेलियन कम्पनीले रारा क्षेत्रमा बनाउन लागेको पाँचतारे होटल । तर खुसीबीच पनि गमगढीमा भेटिएका एमालेका पूर्वप्रदेश सभासद दानसिंह परियारले शंका व्यक्त गरे, 'रारा क्षेत्रमा हिजो पनि रिसोर्टहरू खुलेकै हुन् । तर कर्णाली राजमार्गको दुरवस्था अनि हाम्रा स्थानीय पूर्वाधार बिजुली, पानी र बजार क्षेत्र देखेर पर्यटकहरू आए पनि मात्र एक दिन रारा हेरेर फर्किन्छन् । यसले गर्दा स्थानीय अर्थतन्त्र र रोजगारीमा खासै टेवा पुगिरहेको छैन ।'

कर्णालीको विकास अनि पर्यटकीय सम्भावनाबारे काठमाडौंदेखि सुर्खेतसम्म भाषण गरेर नथाक्ने राजनीतिक दलका नेताहरूले आजपर्यन्त माथिल्लो कर्णालीमाथि भएको विभेद स्विकार्नैपर्छ । त्यसबारेमा संघीय र प्रदेशस्तरमै नीतिगत छलफल गरी आउँदो बजेटमा कर्णालीलाई हुने विनियोजनमा माथिल्लो भेगका बासिन्दामाथि न्याय गर्नबाट संघीय अनि प्रदेश सरकार चुक्नु हुँदैन । सत्तापक्ष अनि प्रतिपक्षको अहिले देखिएको खिचातानी अनि संसद् अवरोधको बीच कर्णालीका मुद्दा फेरि पनि ओझेलमा नपरून् । (कान्तिपुर)

नेतृत्वको परीक्षणमा गणतन्त्रका पन्ध्र वर्ष

मेघराज शंकर

जनताका प्रतिनिधिमार्फत १५ जेठ ०६५ मा संविधानसभाको पहिलो बैठकबाट नेपालमा गणतन्त्र घोषणा भयो । जनताको संघर्ष र बलिदानबाट २५० वर्ष पुरानो राजतन्त्र ढालेर गणतन्त्र स्थापना भएको पन्ध्र वर्ष भइसक्दा समेत मुलुकमा आशातीत विकास हुन सकेन । देश विकास हुने मुख्य आधार भनेकै जनताको असीम आस्था र विश्वास भएको दूरदर्शी राजनीतिक नेतृत्व हो । गणतन्त्रको पन्ध्र वर्ष राजनीतिक नेतृत्वको परीक्षणमै व्यतीत भयो । यस अवधिमा कुशल नेतृत्वको अभावमा नेपालको विकासको गति रूमल्लिएको प्रायः सबैले मनन गरेको विषय हो । त्यसैले मुलुकको विकासमा राजनीतिक नेतृत्व, जनआस्था र त्यसको प्रभावबारे अझ प्रस्ट हुनु आवश्यक हुन्छ ।

देशमा रहेका विभिन्न प्रकारका असमानता तथा विकृतिविरूद्ध जनताले आवाज उठाइरहेका हुन्छन् । जनताको त्यस्तो आवाजलाई दीर्घकालीन र दूरदर्शी राजनीतिक विचारमा रूपान्तरण गरेर संघर्ष तथा अभियानको नेतृत्व गर्न सक्नु नै राजनीतिक नेतृत्वको कुशलता हो । यस्तो नेतृत्वप्रति जनता आफ्नो ज्यानको आहुति दिन या आफ्नो सर्वस्व गुमाउन तयार हुन्छन् । तर, नेतृत्वको विश्वासलाई कहिल्यै कमजोर हुन दिँदैनन् । नेपालमा भएका राणाशासन अन्त्यको आन्दोलनदेखि माओवादी युद्ध र लोकतान्त्रिक आन्दोलनसम्मको इतिहासले देखाइसकेको छ कि जनताले नेतृत्वको विश्वासमा आफूलाई युद्ध तथा संघर्षमा होम्ने गर्छन् ।

जनताको संघर्षबाट एक चरण पार गरिसकेको अवस्थालाई समेत नेतृत्वले त्यही गतिमा जनतालाई महसुस हुने गरी जनसेवा र राष्ट्रसेवामा समर्पित गर्न सक्यो भने मात्र जनआस्था दिगो हुँदै जान्छ र देश निर्माणका लागि राष्ट्रिय एकता र प्रतिबद्धता कायम हुन्छ । आन्दोलन तथा अभियानमा जतिसुकै जनसमर्थन प्राप्त गरे पनि आन्दोलनले प्राप्त गरेका उपलब्धि व्यवस्थापनमा चुकेको नेतृत्व तथा सरकारबाट देशको समृद्धि आशा गर्न सकिँदैन । यस्तो नेतृत्व कुनै पनि माध्यमबाट सरकारमा रह्यो भने पनि एकाध व्यक्ति तथा समूहको फाइदाबाहेक केही हुन सक्दैन ।

देश विकासमा राजनीतिक नेतृत्व कति महत्वपूर्ण छ भन्ने सवालमा दक्षिण कोरिया, मलेसिया, सिंगापुर र भियतनामको तत्कालीन राजनीतिक नेतृत्वको चर्चा गर्नु सान्दर्भिक हुनेछ । सन् १९५० को जुनदेखि तत्कालीन सोभियत रूससँगको टकराव बढ्दै जाँदा कोरिया प्रायद्वीप दुई ठूला शक्ति केन्द्र अमेरिका र सोभियत संघको चेपुवामा परेर युद्धमा लपेटियो । झन्डै पाँच लाख सैनिक तथा गैरसैनिकले ज्यान गुमाएपश्चात् सन् १९५३ मा कोरिया युद्ध अन्त्य भयो । कोरियामा जन्मेका भए पनि अमेरिकामै बसेर शिक्षादीक्षा पाएका कम्युनिस्टविरोधी तानाशाह स्याङमेन रीले सन् १९६० सम्म अमेरिकाको साथ र सहयोग लिएर सत्तामा रहँदासम्म देशको समृद्धि हुन सकेन । नागरिकमा नेतृत्वप्रति चरम वितृष्णा जाग्यो ।

उनीहरू स्वतन्त्र भएर आफ्नो देशको विकास आफैँ गर्न चाहिरहेका थिए । सोही वेला विद्यार्थीले रीविरूद्ध ठूलो आन्दोलन गरे, जसमा १४२ विद्यार्थीको ज्यान गयो । विद्यार्थीले राष्ट्रपति भवनअगाडि प्रदर्शन गरिरहेको वेला रीलाई सेनाले हेलिकोप्टरबाट उद्धार गर्‍यो र अन्ततः उनले राजीनामा दिनुपर्‍यो । त्यसपछि सन् १९६१ को सैनिक विद्रोहपछि स्थापित हुँदै सन् १९६३ मा राष्ट्रपतिमा निर्वाचित भएका नेता पार्क चुङ हीले जनताको भावना समेट्न कठोर विकास नीति अपनाए ।

पार्कले केन्द्रीकृत योजनाबद्ध विकास प्रणाली अवलम्बन गर्दा कतै कम्युनिस्ट शासनअनुसार चल्न खोजेको त होइन भनेर अमेरिकासमेत निकै हच्चेको थियो । उनको कडा अनुशासन शैली पनि निकै विवादास्पद बन्यो । तर, आजको कोरियाको विकासको मुख्य विकास मोडेल नै उनले लागू गरेको केन्द्रीकृत विकास प्रणाली पनि हो भन्ने गरिन्छ । विदेशी शक्ति र सैनिक शासनदेखि आहत जनताले पार्कप्रति देखाएको आस्था नै आधुनिक कोरिया विकासको चर बन्न पुग्यो ।

ब्रिटिस उपनिवेशमा चेपिएको मलेसियाले सार्वभौमसत्ताको संघर्षबाटै देश विकासको बाटो खुलायो । आफ्नै देशमा केही गर्नुपर्छ भन्ने राष्ट्रिय भावनाको विकास बाहिरी शक्तिसँगको लडाइँले नै सिकायो । त्यसले नेतृत्वप्रति जनविश्वास बढायो र नेतृत्व पनि त्यही आस्थाका आधारमा कठोर नीति अवलम्बन गरेर राष्ट्र निर्माणमा जुट्यो । सन् १९५७ मा स्वतन्त्र हुनुअघि नै सन् १९५६ देखि १९६० सम्मको पहिलो पञ्चवर्षीय विकास योजनाको थालनीबाटै मलेसिया विकासको गति सुरूवात भयो ।

सन् १९८१ देखि २००३ सम्म सत्तामा रहेका महाथिर मोहम्मदको नेतृत्वले मलेसियालाई आधुनिक विकासको उचाइमा उठायो । त्यस्तै सिंगापुरको विकास लिक्वान यूको कडा अनुशासनमा सम्भव भएको हो । उनले अनुशासनको डन्डा लाएरै भए पनि जनताको आस्था बटुलेर देश समृद्ध बनाए । सन् १९७० को दशकसम्म युद्धले थिलथिलो भएको भियतनामले विकासमा मारेको जादुमय फड्को नै होचिमिन्हको मिहिनेत, त्याग, दूरदर्शिता र अनि उनीप्रति जनताको प्रगाढ आस्थाको प्रतिफल हो ।

नेपालको चर्चा गर्दा देश बनाउन राजनीतिक परिवर्तन र सामाजिक रूपान्तरणका लागि धेरै आन्दोलन र अभियान भए, तैपनि देश बन्न सकेन । राजा पृथ्वीनारायण शाहलाई राष्ट्रनिर्माता, राजा त्रिभुवनलाई राष्ट्रपिता, विश्वेश्वरप्रसाद कोइरालालाई महामानव, मदन भण्डारीलाई जननेता, प्रचण्डलाई जननायक/सर्वोच्च कमान्डर र केपी ओलीलाई राजनेता आदि भनेर नेतृत्वको विभिन्न उपाधि दिइए पनि देश र जनताको अवस्थामा खासै परिवर्तन नभएपछि ती उपाधि सीमित समर्थकको आत्मरतिमा मात्र सीमित भएका छन् ।

कुशल राजनीतिक नेतृत्वकै अभावमा हामीले अवलम्बन गरेको विकासका अवधारणासमेत सार्थक बन्न सकेका छैनन् । तत्कालीन सोभियत संघले सुरूवात गरेको तथा दक्षिण कोरिया र मलेसियाले समेत विकासको सुरूवातमा अवलम्बन गरेको योजनाबद्ध विकासको अवधारणालाई आजभन्दा झन्डै साठी वर्षअघिदेखि नै नेपालमा पनि लागू गरियो, तैपनि विकास भएन । विश्व भूमण्डलीकरणको लहरसँगै निजीकरण र उदारीकरणको नीति अवलम्बन गरियो ।

धेरै सरकारी संस्थानलाई निजीकरण गरियो । तर, देशले आर्थिक समृद्धि हासिल गर्न सकेन । अरू विकसित देशले लागू गरेको नीति हामीले पनि लागू गरेका छौँ । अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि-सम्झौता तथा अनुबन्धमा हामीले पनि हस्ताक्षर गरेका छौँ । तर, किन नागरिकको जीवनमा गुणात्मक परिवर्तन आएन ? कुनै अन्तर्राष्ट्रिय सभा-सम्मेलन तथा बैठकमा हामीले उठाउने मुद्दा तथा विषयवस्तु अन्य देशको भन्दा कमजोर हुँदैन । तर, हामी किन अरूसँग निम्छरो देखिइरह्यौँ ? संयुक्त राष्ट्रसंघ, सार्क, कोलम्बो प्लानजस्ता अन्तर्राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय संगठनमा हाम्रो उपस्थिति हुँदाहुँदै पनि हाम्रो उचाइ किन बढ्न सकेन ? देश विकासको मार्ग पहिचानका लागि हामी यिनै प्रश्नको उत्तर धुइँधुइँती खोजिरहेका छौँ । आफ्नो देशको विकास आफैँ नगरी हुँदैन भन्ने अरू देशका उदाहरणले पनि देखाइसकेका छन् । अनुदान, दान, ऋण भित्र्याएर वा देशको जनशक्तिलाई विदेश धपाएर देश बन्दैन ।

कुनै पनि देश यसरी नै विकास हुन्छ भन्ने सूत्र या नीति हुँदैन । देशको परिवेश तथा ऐतिहासिक पृष्ठभूमिले नै देश विकासको ढाँचाको माग गर्छ । यही मागलाई राजनीतिक नेतृत्वले बुझ्न सक्नुपर्छ । विकासको माग कुनै पनि आन्दोलन तथा राजनीतिक विचारधाराले स्थापित गर्ने हो । राजनीतिक नेतृत्वले जनताको विश्वासलाई दिगो बनाउन नसक्दा हामीले यस्ता अवसर धेरै गुमाइसकेका छौँ ।

देशको साँच्चै अग्रगामी तथा द्रुत विकासका लागि फेरि पनि कुनै अभियान र आन्दोलनले नयाँ नेतृत्व नजन्माएसम्म देशको विकास कछुवा गतिमा यसरी नै हिँडिरहने प्रस्ट छ । यस्तो विकासले दैनिक जनजीविकाको न्यूनतम गर्जो टार्ने र दैनिक प्रशासन सञ्चालन गर्नेबाहेक केही हुन सक्दैन । अहिलेको आवश्यकता भनेकै नेतृत्वप्रतिको प्रगाढ आस्था हो । कुनै पनि नागरिकमा मलाई समस्या पर्दा सरकारले हेर्छ र मैले गल्ती गर्दा सरकारले कडा दण्ड सजाय गर्छ भन्ने भावना विकास हुनु आवश्यक हुन्छ । यस्तो भावनाको विकास दृढ जनविश्वास भएको राजनीतिक नेतृत्वमा मात्र सम्भव छ ।

जनआस्था भएको सरकार आफैँमा शक्तिशाली हुन्छ । यसका लागि राजनीतिक नेतृत्वमा देश र जनताप्रतिको इमानदारी हुनु आश्यक छ । राजनीति बृहत् जनसेवाको क्षेत्र हो, धन कमाउने र शक्ति देखाउने केन्द्र होइन भन्ने राजतीतिमा लाग्ने सबैले महसुस गर्नु आवश्यक छ । राजनीतिक नेतृत्वले मुलुकको शासन सञ्चालन गर्नु विगत कुनै कालखण्डमा जेलमा बसेको, युद्धको नेतृत्व गरेको तथा राजनीतिक परिवर्तनमा योगदान गरेको आधारमा पाउने इनाम वा पुर्ताल गर्नुपर्ने नाफाघाटाको हिसाबकिताब होइन, न त राजनीतिमा आउनुअघि कुनै क्षेत्रमा लाग्दा भए गरेका अपराध लुकाउने मौका नै हो । यो त देश बनाउन इतिहासले दिएको जिम्मेवारी हो ।

समय र परिस्थितिले नेतृत्वलाई देश बनाउने अवसर प्रायः एकपटक मात्र प्राप्त हुने गर्छ । यस्तो मौका गुमेपछि नेतृत्वमा आए पनि त्यो स्तरको जनविश्वास प्राप्त हुँदैन । नेपालमा गणतन्त्रपछि पुष्पकमल दाहाललाई पहिलोपटक प्रधानमन्त्री हुँदा मुलुकको विकासलाई नयाँ ढंगले दिशानिर्देश गर्ने मौका थियो । जनयुद्धबाट आएका नेताले मुलुकमा केही गर्छन् भन्ने ठूलो जनविश्वास थियो । अर्कातर्फ ठग, तस्कर, दलाल र भ्रष्टाचारीमाथि ठूलै कारबाही होला भन्ने थियो, तर दुर्भाग्यवश प्राप्त अवसरको नेतृत्व गर्न नसक्दा जनविश्वास गुम्यो । माओवादी सरकारले कारबाही गर्ला कि भनेर त्रासमा बसेकाहरू नै पार्टी र सरकार चलाउने ठाउँमा पुगे ।

अर्को अवसर तत्कालीन नेकपाका अध्यक्ष केपी शर्मा ओलीलाई थियो । दुई ठूला पार्टी एकीकरणपछि बनेको नेकपालाई जनताले विश्वाससाथ झन्डै दुईतिहाइ मत दिएका थिए । ओली नेतृत्वमा दुईतिहाइको सरकार बन्यो । सामान्य बहुमतको सरकार र दुईतिहाइ बहुमतको सरकारमा फरक भनेकै यस्तो सरकारले संविधानसमेत परिवर्तन गर्न सक्ने सामर्थ राख्छ, जुन अरू सामान्य बहुमतको सरकारले सक्दैन । संविधान कार्यान्वयनको आठ वर्षलाई समीक्षा गरेर भ्रष्टाचार नियन्त्रणमा कठोर हुन सकिन्थ्यो ।

विकास र सुशासनका विषयमा परिआए संविधानका व्यवस्थामै परिवर्तन गरेर स्थायी प्रणाली विकास गर्न सकिन्थ्यो । तर, सरकार प्रमुखको ध्यान कसरी प्रणाली बसाउनेभन्दा पनि आफू कसरी शक्तिशाली र लोकप्रिय हुने भन्नेमै केन्द्रित हुन गयो । ऐतिहासिक विशिष्ट अवसर गुमाएपछि अनेक प्रपञ्चबाट उही नेतृत्व सरकारमा आए पनि सरकार बन्ने र विघटन हुने नियमित कर्मकाण्डको अध्याय मात्र हुनेछ । यसले मुलुकको रूपान्तरणकारी परिवर्तनमा प्रभाव पार्न सक्दैन ।

सबै नीतिहरूको मूल नीति राजनीति हो । मुलुकको राजनीतिक व्यवस्थाको प्रमुख व्यवस्थापक राजनीतिक नेतृत्व हो । निकै ठूलो संघर्ष र बलिदानबाट स्थापित भएको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रले नागरिकको जीवनमा कस्तो परिवर्तन ल्यायो भन्ने सावाल राजनीतिक नेतृत्वको इमानदारी र कार्यकुशलतामा निर्भर हुने विषय हो । अहिले मुलुक कुशल राजनीतिक नेतृत्वको खोजीमा छ । (नयाँ पत्रिका)

४,२३४ मेगावाटका ११ ठूला जलविद्युत् निर्माण सुरु गरिने

काठमाडौं । सरकारले आगामी आर्थिक वर्ष ०८१/८२ मा कुल चार हजार दुई ३४ मेगावाट क्षमताका ११ ठूला परियोजनाको निर्माण सुरू गर्ने महत्वाकांक्षी योजना अघि सारेको छ । मंगलबार सार्वजनिक बजेटमार्फत वर्षमान पुनले सरकारले यस्तो लक्ष्य लिएको बताएका हुन् । अहिले बर्खामा भारतमा विद्युत् निर्यात गर्न पुगे पनि हिउँदमा ६ सय मेगावाटसम्म विद्युत् आयात गर्नुपर्छ । सोही अवस्थालाई दृष्टिगत गर्दै सरकारले ठूला जलाशययुक्त आयोजनाको निर्माण गर्ने घोषणा गरेको देखिन्छ ।

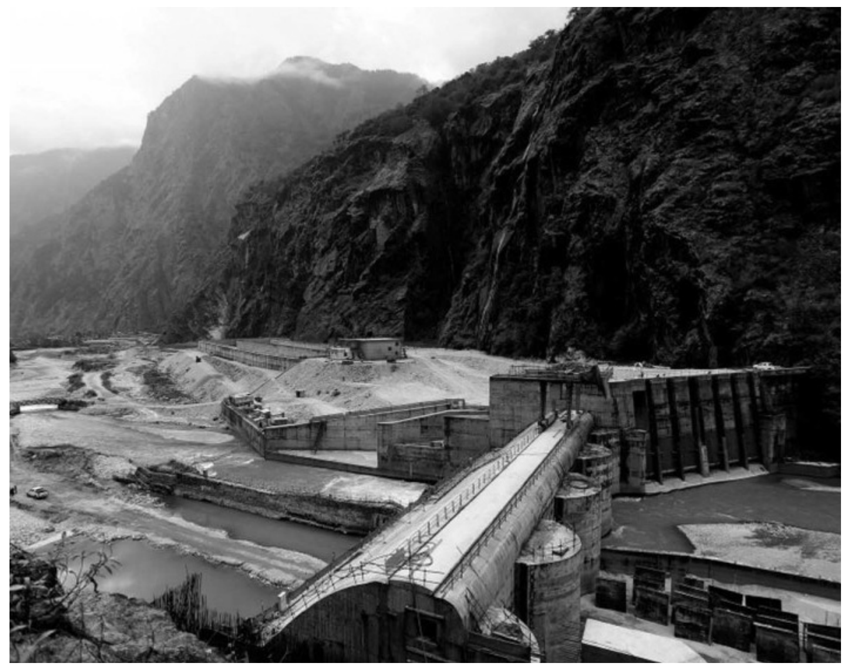

त्यसमा १२ सय मेगावाटको बुढीगण्डकी जलाशययुक्त जलविद्युत् परियोजना पनि रहेको छ । झन्डै चार खर्ब लागत अनुमान गरिएको उक्त परियोजना सरकारले आफ्नै लगानीमा बनाउने गरी भदौ ०७९ मा कम्पनी दर्ता गरिसकेको छ । अर्थ मन्त्रालयबाट लगानीको खाका स्वीकृत भएपछि परियोजनाको निर्माण अघि बढ्ने बुढीगण्डकी जलविद्युत् कम्पनी लिमिटेडका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) जगतकुमार श्रेष्ठले बताए ।

यस्तै, ६ सय ७० मेगावाटको दूधकोशी जलाशययुक्त परियोजनाको निर्माण पनि अघि बढाउने बजेटमा उल्लेख छ । दुई अर्ब २० करोड डलर लागत अनुमान गरिएको यो परियोजनामा एसियाली विकास बैंक र विश्व बैंकले एक अर्ब ४५ करोड डलर हाराहारीमा ऋण लगानी गर्दै छन् । आगामी पुस मसान्तभित्र परियोजनाको वित्तीय व्यवस्थापन गर्ने र निर्माण प्रक्रिया अघि बढाउने नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको योजना छ । यस्तै, चार सय १७ मेगावाटको नलसिङगाड जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजना र दुई सय ८० मेगावाटको नौमुरे बहुउद्देश्यीय जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण पनि सुरु गर्ने सरकारको घोषणा छ । जनताको जलविद्युत् कार्यक्रमअन्तर्गत एक हजार ६१ मेगावाटको माथिल्लो अरूण जलविद्युत् आयोजना अघि बढाउने घोषणा पनि गरिएको छ । संखुवासभामा बन्ने उक्त आयोजनामा एक अर्ब ८० करोड डलर लगानी अनुमान गरिएको छ, जुन मिश्रित लगानी (स्वदेशी र विदेशी)मा बनाइँदै छ ।

यसमा एचआइडिसिएललगायत स्वदेशी वित्तीय संस्थाहरूले ५३ अर्ब ३४ करोड ऋण लगानी गर्ने समझदारी गरिसकेका छन् । यसैगरी विश्व बैंक र एडिबीले एक सय अर्ब डलर ऋण लगानी गर्दै छन् । यस्तै, एक सय ६ मेगावाटको जगदुल्ला अर्धजलाशययुक्त आयोजनाको निर्माण पनि अघि बढाउने बजेटमा उल्लेख छ । यस परियोजनामा २३ अर्ब लागत अनुमान गरिएको छ । त्यसमा हालै नबिल बैंकको नेतृत्वमा स्वदेशी बैंक तथा वित्तीय संस्थाले १५ अर्ब ९० करोड रूपैयाँ ऋण लगानी गर्ने सम्झौता भइसकेको छ । आगामी आवदेखि परियोजनाको निर्माण अघि बढाउने जगदुल्ला जलविद्युत् कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सञ्जय सापकोटाले बताए ।

यस्तै, सय मेगावाटको तामाकोशी पाँचौं, ४२ मेगावाटको मोदी 'ए' र दुई सय १० मेगावाटको चैनपुर-सेती जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण कार्य पनि सुरू गर्ने बजेटमा उल्लेख छ । यसैगरी वैदेशिक रोजगारीमा गएका व्यक्तिको लगानीमा ७७.५ मेगावाटको घुन्सा र ७०.३ मेगावाटको सिम्बुवा जलविद्युत् आयोजना निर्माण कार्य अगाडि बढाउने अर्थमन्त्री वर्षमान पुनले बताए । यसरी सरकारले आफ्नै स्वामित्वका चार हजार दुई सय ३४ मेगावाटको आयोजनाको निर्माण आगामी आवमा सुरू गर्ने लक्ष्य लिएको छ ।

यो छुट योजनाबाट आर्थिक शिथिलताले समस्यामा परेको ग्राहकलाई वित्तीय भार कम गर्न केही हदसम्म भए पनि मद्दत पुग्ने बैंकले जनाएको छ ।

सातै प्रदेशमा आयोजना हुँदै 'श्रमदान रोजगार मेला'

काठमाडौं । श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयले नेपाली नागरिकको श्रमयात्रा र रोजगारीका बहुआयामिक आवश्यकतालाई एकद्वार प्रणालीद्वारा सम्बोधन गर्ने उद्देश्यले श्रमदान रोजगार मेला आयोजना गर्ने भएको छ ।

मन्त्रालयले मंगलबार एक पत्रकार सम्मेलनको आयोजना गरी मेलाको बारेमा जानकारी दिएको हो । पत्रकार सम्मेलनमा बोल्दै श्रममन्त्री डोलप्रसाद अर्यालले मन्त्रालयले आयोजना गर्न लागेको प्रदेशस्तरीय मेला सुरुवात मात्रै भएको बताए । आगामी दिनमा मेलालाई जिल्ला, स्थानीय तह र वडासम्म पनि पुऱ्याउन सकिने बताए ।

मेलामा रोजगारीको खोजी गरी रहेका व्यक्ति, रोजगारदाता, तालिम प्रदायक संस्था तथा वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी सबै खालको जानकारी दिने व्यवस्था गरिएको बताए । 'मेलामा रोजगारीको खोजीमा रहेका व्यक्तिले रोजगारदातासम्म कसरी पुग्ने, अवसरको कसरी पहिचान गर्ने भन्ने विषयमा जानकारी पाउन सक्नेछन् । त्यसैगरी, रोजगारीको लागि आवश्यक सीपको बारेमा पनि जानकारी पाउन सकिनेछ,' उनले भने ।

मेला आगामी जेठ १७ गते देखि ३० गतेसम्म सातै प्रदेशमा सञ्चालन हुनेछ । मेला हरेक प्रदेशमा २ दिन चल्नेछ । नेपालको रोजगारी परिदृश्यको विशेष आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्न रणनीतिक रूपमा डिजाइन गरिएको मेलाले रोजगार खोज्नेहरू र रोजगारदाताहरूबीच मध्यस्थताको काम गर्नेछ ।

मेलामा श्रमिकको सबै खालको समस्या समाधानका लागि सञ्चालन गरिएको श्रमदान योजना, सामाजिक सुरक्षा कोष, वैदेशिक रोजगार बोर्डलगायत विभिन्न खालका तालिम प्रदायक संस्थाहरूको पनि सहभागिता रहनेछ । साथै, मेलामा सबै तहका श्रमिकको आवश्यकता र रोजगारदाताको आवश्यकताको विषयमा छलफल गरिनेछ ।

सामी परियोजना, रेमी योजना, उद्योग वाणिज्य महासंघ, नेपाल उद्योग परिसंघ, नेपाल च्याम्बर अफ कमर्स, नेपाल तालिम तथा रोजगार व्यवसायी महासंघ, होटेल व्यवसायी महासंघको पनि मेला स्टल राखिनेछ ।

मेला कोशी प्रदेशको विराटनगरको महेन्द्र मोरङ बहुमुखी क्याम्पसमा जेठ १७ र १८ गते सञ्चालन हुनेछ । मधेश प्रदेशको वीरगन्जमा १९ र २० गते सञ्चालन हुनेछ । गण्डकी प्रदेशको पोखरामा जेठ २१ र २२ गते सञ्चालन हुनेछ । लुम्बिनी प्रदेशमा बुटवलमा २३ र २४, कर्णाली प्रदेशमा वीरेन्द्रनगरको सुर्खेतमा जेठ २५ र २६, सुदूरपश्चिम प्रदेशको धनगढीमा जेठ २७ र २८ गते हुनेछ भने बागमती प्रदेशमा ललितपुरमा जेठ २९ र ३० गते सञ्चालन हुनेछ ।

खेलकुद

साउदी प्रो लिगमा रोनाल्डोको कीर्तिमान

पोर्चुगलका स्ट्राइकर क्रिस्टियानो रोनाल्डोले साउदी प्रो लिगमा एकै सिजनमा सर्वाधिक गोल गर्ने कीर्तिमान राखेका छन् । साउदी प्रो लिगको अल नासेरमा आबद्ध रोनाल्डोले सन् ०२३/२४ मा ३५ गोल गरी नयाँ रेकर्ड राखेका हुन् । उनले सर्वाधिक गोल गर्ने कीर्तिमान तोडेका छन् । उनले अल नासेरका अब्देरराजक हमदल्लाहको कीर्तिमान तोडेका हुन् । अब्देर राजकले सन् २०१८-१९ को सिजनमा ३४ गोलको रेकर्ड राखेका थिए ।

प्रो लिगअन्तर्गत सोमबार राति अल इत्तिहादलाई ४-२ ले हराएको खेलमा रोनाल्डोले दुई गोल गर्दै सर्वाधिक गोलकर्तामा नयाँ रेकर्ड स्थापित गरेका हुन् । उनले यो सिजन लिगमा ३१ खेलमा ३५ गोल गर्नुका साथै ११ असिस्ट प्रदान गरेका छन् । समग्रमा रोनाल्डोले यस सिजनमा ५० खेलमा ५० गोल गरे । स्पोर्टिङबाट व्यावसायिक फुटबल करिअर सुरू गरेका रोनाल्डो विश्वकै चर्चितबाट खेलेका छन् ।

उनी इंग्लिस क्लब म्यानचेस्टर युनाइटेड, स्पेनिस रियल म्याड्रिड सिरिए युभेन्टसबाट खेले । सन् २०२१ को सिजनमा उनी पुनः युनाइटेडमा आबद्ध भए । जनवरी २०२३ मा रोनाल्डोले युनाइटेड छाड्दै अल नासेरमा आबद्ध भएका थिए । रोनाल्डोले रियल म्याड्रिडबाट युरोपियन च्याम्पियन्स लिग तथा बालेन डिअर उपाधि पाँचपटक जितेका थिए ।

यस सिजन रोनाल्डोको व्यक्तिगत प्रदर्शन उच्च रहे पनि नासेरले कुनै पनि उपाधि जित्न सकेन । अल नासेर साउदी प्रो लिगमा उपविजेता बन्यो । यसैगरी, साउदी कपमा सेमिफाइनलबाट बाहिरिएको अल नासेर एसियन च्याम्पियन्स लिगमा क्वार्टरफाइनलसम्म पुग्यो ।

कोलकाता तेस्रोपटक आइपिएल च्याम्पियन

कोलकाता नाइट राइडर्स तेस्रोपटक इन्डियन प्रिमियर लिग (आइपिएल)को च्याम्पियन बनेको छ । चेन्नईमा आइतबार भएको १७औं संस्करणको फाइनलमा सनराइजर्स हैदराबादमाथि आठ विकेटको जित निकाल्दै कोलकाताले उपाधि हात पारेको हो । यसअघि कोलकाताले सन् २०१२ र ०१४ को संस्करण जितेको थियो । तेस्रोपटक च्याम्पियन बन्न कोलकाताले दश वर्ष समय लगायो ।

पहिलो ब्याटिङ गरेको हैदराबादले १८.३ ओभरमा सबै विकेट गुमाएर ११३ रनको योगफल बनाएको थियो । आइपिएल इतिहासमा फाइनलमा पहिलो ब्याटिङ गरी सबैभन्दा कम योगफल बनाउने टोली हैदराबाद रह्यो । यसअघि सन् २०१७ को फाइनलमा मुम्बई इन्डियन्सले पुणे सुपर जाइन्टविरुद्ध १२९ रनको योगफल बनाएको थियो ।

११४ रन पछ्याएको कोलकाताले १०.३ ओभरमा दुई विकेटको क्षतिमा जित निकाल्यो । कोलकाताको जितमा वेंकटेश्वर इयरले नटआउट ५२ रनको योगदान दिए । उनले २६ बलमा चार चौका र तीन छक्का प्रहार गरेका थिए । उनले ओपनर रहमानुल्लाह गुर्बाजसँग दोस्रो विकेटका लागि ९१ रनको साझेदारी गरेका थिए । गुर्बाजले ३२ बलमा पाँच चौका र दुई छक्का प्रहार गरी ३९ रन बनायो ।

यस सिजनको आइपिएलमा हैदराबादले ६ खेलमा दुई सयभन्दा माथि योगफल बनाएको थियो । तर, कोलकाताविरूद्धको फाइनलमा हैदराबाद ब्याटिङमा कमजोर देखियो । यसअघि पहिलो ब्याटिङ गरेको हैदराबादविरूद्ध कोलकाताका एन्ड्रे रसेलले घातक बलिङ गरेका थिए । उनले २.३ ओभरमा १९ रन खर्चेर तीन विकेट लिए । मिचेल स्टार्कले तीन ओभरमा १४ रन दिँदै दुई विकेट लिए । हर्षित रानाले एक मेडन राखी २४ रन खर्चेर दुई विकेट हात पारे । कोलकाताका ६ बलरले नै विकेट लिएपछि हैदराबादका ब्याट्सम्यानले उत्कृष्ट स्ट्रोक लगाउन सकेनन् । इनिङ्सको ०.५ ओभरमै हैदराबादले ओपनर अभिषेक शर्मालाई गुमाएको थियो । इनिङ्सको १.६ ओभरमा अर्का ओपनर ट्रेभिस हेडले विकेट गुमाए ।

हैदराबादले पहिलो दुई विकेट गुमाउँदा स्कोर बोर्डमा ६ रन मात्र जोडेको थियो । हेड सामना गरेको बलमै रहमानुल्लाहबाट क्याच आउट भए । एडेन माक्रमले २३ बलमा २० रन जोडे । नीतीशकुमार रेडीले १० बलमा १३ तथा हेन्रिक क्लासेनले १७ बलमा १६ रन जोडे । कप्तान प्याट कमिन्सले १९ बलमा २४ रनको योगदान दिए । हैदराबादले १३ अतिरिक्त रन पाएको थियो । बलियो ब्याटिङ रहेको हैदराबादको इनिङ्समा केवल तीन छक्का मात्र प्रहार भयो ।

मानिस हराएको सूचना

बर्दिया बेलवा ८ घर भई चन्द्रागिरि नगरपालिका वडा १४ बस्ने **डिलबहादुर राउत** ६ महिनादेखि घरकोठामा नआइ बेपत्ता भएकाले बालबच्चाको समेत बेहाल भएको छ । उहाँलाई देख्ने भेट्ने जो कसैले प्रहरी वृत्त कालिमाटी वा मलाई खबर गरिदिनु हुन अनुरोध गर्दछु ।

श्रीमती सीतादेवी राउत
फोन : ९८४२७९२६५७

कर्पोरेट

● एनआइसी एसियाले ल्यायो कर्जा ग्राहकलाई छुट योजना

एनआइसी एसिया बैंकले आर्थिक शिथिलताका कारण बैंकको कर्जा ग्राहकहरूमा परेको असरलाई न्यूनीकरण गर्न छुट योजना सार्वजनिक गरेको छ।

बैंकले ०८० चैत्त मसान्तसम्ममा देहायबमोजिमले भाका नाघेका कर्जाहरूको हकमा सम्बन्धित ऋणीले सम्पूर्ण कर्जा रकम ०८१ जेठ महिनाभित्रमा चुक्ता भुक्तान गरेमा जरिवाना तथा हर्जाना रकममा शतप्रतिशत छुट र साधारण बक्यौता ब्याज रकममा समेत देहाय भएबमोजिम छुट प्रदान गर्ने योजना ल्याएको छ।

बैंकका अनुसार मासिक तथा त्रयमासिक किस्ताबन्दीमा भुक्तानी हुने वा चालू पुँजी कर्जा तथा अन्य रिभल्बिङ प्रकृतिका कर्जाहरूलगायत बैंकबाट प्रवाह भएका कुनै पनि प्रकारका कर्जाहरूमा आर्थिक शिथिलताका कारणले मर्कामा परेका ग्राहकले यस योजनामा सहभागी भई लाभ लिन सक्नेछन् ।

● सिटिजन्स बैंकका ग्राहकलाई काव्या हस्पिटलमा २५% छुट

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेडका ग्राहकले जनकपुरधाम, धनुषास्थित काव्या हस्पिटलमा २५ प्रतिशतसम्म छुट पाउने भएका छन् । दुवै पक्षबीच छुट दिनेबारे सम्झौतापत्रमा हस्ताक्षर भएको छ ।

सम्झौताअनुसार बैंकका ग्राहकले काव्या हस्पिटलका सेवामा २५ प्रतिशत छुट पाउनेछन् । यस किसिमको सहकार्यबाट बैंकका ग्राहक लाभान्वित हुनुका साथै नगद कारोबारबाट डिजिटल कारोबारतर्फ उत्प्रेरित हुने विश्वास बैंकले लिएको छ ।

● एसबिआई मर्चेन्ट र पिपुल्स डेन्टलबीच सम्झौता

नेपाल एसबिआई मर्चेन्ट बैंकिङ र पिपुल्स डेन्टल कलेज एन्ड हस्पिटल प्रालिबीच व्यावसायिक सहकार्य गर्ने सहमतिपत्रमा हस्ताक्षर भएको छ । सहमतिपत्रमा पिपुल्स डेन्टलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत भीमबहादुर चन्द र एसबिआई मर्चेन्टका प्रबन्ध सञ्चालक तथा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत लेखनाथ पोखेलले हस्ताक्षर गरे ।

सहमतिपत्रमा उल्लेख भएअनुसार एसबिआई बैंक तथा एसबिआई मर्चेन्टमार्फत नयाँ डिम्याट खाता खोल्दा वा हाल कायम डिम्याट खाताधारकले पिपुल्स डेन्टलमा सेवा लिँदा १५ प्रतिशतसम्मको छुट पाउनेछन् । साथै, दाँतसम्बन्धी अन्य सेवामा ५ प्रतिशत, बेड चार्जमा १५ प्रतिशत तथा ल्याब भिडियो एक्सरे, इसिजी र ओटीमा क्रमशः १० प्रतिशत छुट प्रदान गर्ने सहमति भएको बताइएको छ ।

● रावा बैंकका नवनियुक्त सिइओ खनालले गरे पदभार ग्रहण

राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लिमिटेडका नवनियुक्त प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) देवेन्द्ररमण खनालले पद तथा गोपनीयताको शपथ लिएका छन् । खनालले बैंक सञ्चालक समितिका अध्यक्ष दिलीपकुमार ढुंगानाबाट पद तथा गोपनीयताको शपथ लिएका हुन् ।

२ जेठमा बसेको सञ्चालक समितिको बैठकले खनाललाई बैंकको प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पदमा चार वर्षका लागि नियुक्त गरेको हो । पदभार ग्रहण गर्दै खनालले सरकार, राष्ट्र बैंक तथा बैंकले लिएको नीतिको कार्यान्वयन गरी नागरिकमा गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्दै सबै सरोकारवालाले पाउने हिस्सामा वृद्धि हुने गरी काम गर्ने बताए । चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट खनाल यसअघि बैंकको कामु सिइओ थिए । ०६४ सालमा चार्टर्ड एकाउन्टेन्टका रूपमा प्रवेश गरेका खनाल व्यवस्थापनमा स्नातकोत्तर तथा कानुनमा एलएलबी उत्तीर्ण हुन् । यसअघि रिक्त रहेको सिइओ पदमा खुला प्रतिस्पर्धाबाट छनोट गरी नियुक्त गर्न बैंकले दरखास्त आवेदन माग गरेको थियो ।

● आइएमई लाइफको क्षमता अभिवृद्धि तालिम

आइएमई लाइफ इन्स्योरेन्सले चितवनमा आफ्ना अभिकर्तालाई नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि तालिम प्रदान गरेको छ । कम्पनीले चितवन र नवलपरासी एरियाका एजेन्सी म्यानेजर र अभिकर्तासहित दुई सय ५० भन्दा बढीलाई तालिम गरेको जनाएको छ ।

तालिममा प्रशिक्षक सौरभ लोहनीले अभिकर्तालाई आइएमई लाइफ इन्स्योरेन्ससहित अभिकर्ता पेसाको आवश्यकता र महत्वका विषयमा जानकारी गराए । कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि एवं आइएमई लाइफ इन्स्योरेन्सका बजार विभाग प्रमुख गणेश चौलागाईंले आइएमई लाइफ नै अन्य कम्पनीभन्दा किन फरक छ ? र, यहाँ नै किन बिमा गर्ने भन्नेबारे जानकारी गराएका थिए ।

● सिटिजन्स बैंकको सञ्चालकमा शर्मा

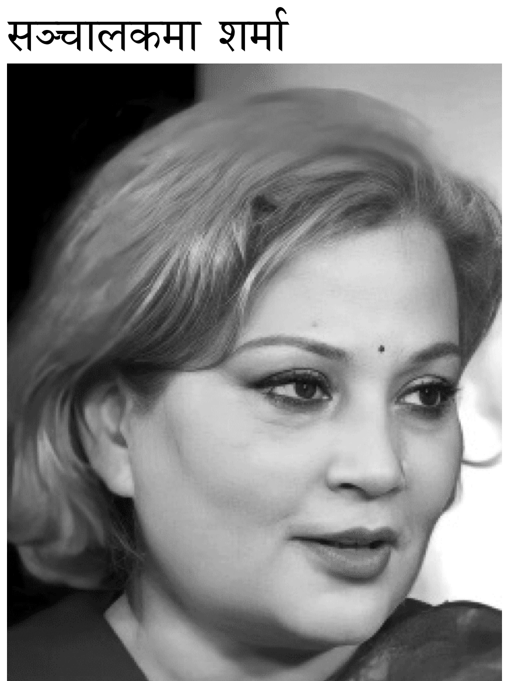

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेडको सञ्चालकमा इला शर्मा नियुक्त भएकी छिन् । शर्मालाई बैंकका अध्यक्ष प्रबलजंग पाण्डेले पद तथा गोपनीयताको शपथग्रहण गराए ।

पूर्वनिर्वाचन आयुक्तसमेत रहेकी शर्माले त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट पब्लिक इन्टरनेसनल ल एन्ड ह्युमन राइट्समा एलएलएम तथा युनिभर्सिटी अफ हल युकेबाट पनि इन्टरनेसनल बिजनेस ल, इन्टरनेसनल ट्रेड एन्ड डेभलपमेन्टमा एलएलएम गरेकी छिन् ।

शर्मासँग अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार, कानुन, जनसम्पर्क, शिक्षा र विकासलगायत क्षेत्रमा साढे तीन दशक काम गरेको अनुभव छ । साथै, उद्योग तथा वाणिज्य मन्त्रालय तथा विभिन्न परियोजनाका लागि राष्ट्रिय परामर्शदाताका रूपमा समेत काम गरेको अनुभव उनीसँग छ ।

● सहकारी क्षेत्रमा झन्डै पाँच खर्ब बचत, चार खर्ब कर्जा प्रवाह

पछिल्लो समय समस्या देखिएको सहकारी क्षेत्रमा झन्डै पाँच खर्ब बचत परिचालन भएको देखिएको छ । अर्थ मन्त्रालयले आइतबार सार्वजनिक गरेको चालू आर्थिक वर्ष ०८०/८१ को आर्थिक सर्वेक्षणले यस्तो देखाएको हो ।

सर्वेक्षणमा फागुन मसान्तसम्मको तथ्यांक उल्लेख छ । समीक्षा अवधिसम्म सहकारी क्षेत्रमा चार खर्ब ७८ अर्ब ११ करोड रूपैयाँ बचत परिचालन भएको छ । कर्जा प्रवाह भने चार खर्ब पाँच अर्ब ३ करोड रूपैयाँ पुगेको तथ्यांकमा उल्लेख छ ।

समीक्षा अवधिसम्म सहकारी संस्था संख्या ३१ हजार चार सय ५० पुगेको छ । त्यसमा ७३ लाख ८५ हजार पाँच सय २८ जना सेयर सदस्य छन् ।

● लक्ष्मी सनराइज बैंकले गऱ्यो कपनमा सेवा विस्तार

लक्ष्मी सनराइज बैंकले काठमाडौंको कपनमा आफ्नो शाखा स्थानान्तरण गरी सेवा विस्तार गरेको छ । बुढानीलकण्ठ नगरपालिका- १०, कपनमा रहेका दुई शाखामध्ये रूद्रमती चोकको शाखा सोही नगरपालिकाको वडा नं. १२ स्थित फैकामा स्थानान्तरण गरिएको छ । स्थानान्तरण गरिएकाले साबिकको रूद्रमती चोकको शाखाका ग्राहकहरूले कपनकै पञ्चकन्या चोकमा रहेको अर्को शाखामार्फत सेवा लिन सक्ने बैंकले जनाएको छ ।

स्थानान्तरण भएको शाखाले ग्राहक तथा व्यवसायहरूलाई सबै प्रकारका रिटेल बैंकिङ सेवाहरू प्रदान गर्नेछ । साथै, आफ्ना ग्राहकहरूलाई थप व्यवस्थित र सहज सेवा प्रदान गर्न बैंकले बर्दिबासमा रहेका आफ्ना दुईवटा शाखा गाभी साबिक सनराइज बैंकको शाखा रहेको स्थान औरही चोक (हालको स्थानभन्दा दुई मिटर पश्चिमतर्फ), बर्दिबास नगरपालिका- १ महोत्तरीबाट संयुक्त कारोबार सुरू गरेको छ ।

● टिभिएसको नयाँ सोरुम बानेश्वरमा

सान्भी अटो लिंकले नयाँ बानेश्वरमा आफ्नो नयाँ टिभिएस सोरूम उद्घाटन गरेको छ । हास्यकलाकार सन्दीप क्षेत्री र भक्तपुर वडा नं २ का सांसद दुर्लभ थापाले रिबन काटेर सोरूमको उद्घाटन गरे ।

कार्यक्रममा सान्भी अटो लिंकका सञ्चालक श्रीकृष्ण थापाले टिभिएस प्रयोगकर्तालाई उच्चस्तरका उत्पादन र सेवा उपलब्ध गराउने बताए । यस नयाँ सोरूमले टिभिएस बाइक तथा स्कुटरका साथै स्पेयर पार्टस् र सवारीसाधन मर्मत-सम्भारलगायत सेवा प्रदान गर्ने कम्पनीको भनाइ छ ।

● सांग्रिला साइकल ऱ्यालीका लागि रजिस्ट्रेसन खुला

सांग्रिला डेभलपमेन्ट बैंकले ले साइकलऱ्याली गर्ने भएको छ । बैंकले 'इन्धन बचाऔं, वातावरण जोगाऔं' भन्ने नारासहित डेभलपमेन्ट बैंकर्स एसोसिएसन, बिवाइडी तथा अन्य संघ-संस्थासँगको सहकार्यमा साइकल ऱ्याली आयोजना गर्न लागेको हो । साइकल ऱ्यालीमा सहभागी हुन चाहनेलाई १६ जेठसम्म निःशुल्क दर्ता गरी सहभागिता सुनिश्चित गर्न बैंकले आग्रह गरेको छ । ऱ्याली १९ जेठमा बिहान ७ बजेदेखि सानोगौचरन मैदानबाट सुरू भई नागपोखरी, नारायणहिटी, दरबारमार्ग, भद्रकाली मन्दिर, सहिद गेट, त्रिपुरेश्वर रंगशाला, थापाथली, माइतीघर, बिजुलीबजार, नयाँबानेश्वर पानीट्यांकी, पुरानोबानेश्वर, गौशाला, रातोपुल, जर्मन एम्बेसीबाट सानोगौचरन मैदानमा पुगी समापन हुने बैंकले जनाएको छ । बैंकका अनुसार ऱ्यालीमा सहभागी हुनेले टिसर्ट र भाग्यमानी एकजना सहभागीलाई साइकल तथा अन्य बम्पर पुरस्कार प्रदान गरिनेछ ।

● सिएफ मोटोको बुकिङ खुला

दुईपांग्रे सवारीसाधन ब्रान्ड सिएफ मोटो तथा जिहो ब्रान्डका सवारीसाधनको बुकिङ खुला भएको छ । नेपालका लागि आधिकारिक वितरक रिलायन्स ग्रूपअन्तर्गतको ऋषि ट्रेड सेन्टरले सिएफ मोटोका एनके-२५०, एसआर-२५०, एनके-४५० को टेस्ट ड्राइभ बुकिङ खुला भएको जनाएको छ । साथै, जिहोका एई-६ एलआर तथा सिटी स्पोर्टस् मोडेल सार्वजनिक गरेसँगै टेस्ट्र ड्राइभ बुकिङ खुला गरेको हो ।

विभिन्न उमेर समूहलक्षित सिएफका उत्पादन र विद्युतीय सवारीसाधन रोज्नेका लागि जिहो ब्रान्डले नेपालमा नयाँ कोसेढुंगा स्थापित गर्ने विश्वास कम्पनीले लिएको छ । सिएफ तथा जिहोका उत्पादन टेस्ट ड्राइभ तथा बुकिङका लागि नक्साल, झम्सिखेल तथा सल्लाघारीमा रहेका आधिकारिक सोरूममा सम्पर्क गर्न सकिने कम्पनीले जनाएको छ ।

बुकिङसँगै सर्भिस क्याम्प, ग्राहक साक्षात्कार तथा रोड साइड सहायता सेवालगायतका विभिन्न सेवासमेत सुरू गरिएको कम्पनीले जनाएको छ ।

● मुक्तिनाथ विकास बैंकद्वारा इलाम र महोत्तरीमा वृक्षरोपण

मुक्तिनाथ विकास बैंक लिमिटेडले सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत इलाम र महोत्तरीमा वृक्षरोपण गरेको छ । इलाम नगरपालिकाको चियाबारी- ७ र पाटेनागी- १ मा करिब दुई सय ५० वटा तथा महोत्तरीको बर्दिबास नगरपालिकाको किसननगर- ६ मा एक सयवटा कागतीका बिरूवा रोपिएको हो ।

हरियाली अभियानद्वारा वातावरणीय सन्तुलन तथा जलवायु परिवर्तनविरूद्ध लड्न योगदान पुऱ्याउने उद्देश्यले वृक्षरोपण गरिएको बैंकले जनाएको छ । कार्यक्रममा बैंकका कर्मचारीहरू, अभियानकर्ता तथा स्थानीयको उपस्थिति थियो ।

● १२ खर्ब पुग्यो देशको बेरुजु

महालेखापरीक्षक कार्यालयले आर्थिक वर्ष ०७९/८० को अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदन राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेललाई पेस गरेको छ ।

महालेखापरीक्षक तोयम रायाले आइतबार राष्ट्रपतिलाई ६१औं वार्षिक प्रतिवेदन पेस गरेका हुन् । लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसार आव ०७९/८० सम्म नेपालको कुल बेरूजु १२ खर्ब पुगेको छ । कार्यालयका अनुसार आव ०७९/८० सम्मको कुल अद्यावधिक बेरूजु ६ खर्ब ६९ अर्ब छ ।

यसमा लेखापरीक्षण बक्यौता, राजस्व बक्यौता, शोधभर्ना लिनुपर्ने वैदेशिक अनुदान तथा ऋण रकमसम्बन्धी समयमै कारबाही टुंगो लगाउनुपर्नेसहितको कारबाही गरी टुंगो लगाउनुपर्ने बेरूजु ११ खर्ब ८३ अर्ब पुगेको हो ।

● टिप्ताला नाकाबाट नेपाली व्यापारी पुगे तिब्बती बजार

चिनियाँ नाका टिप्ताला खुला भएसँगै ओलाङचुङगोलाका नेपालीले तिब्बतको बजारमा गएर व्यापार गर्न सुरू गरेका छन् । कोरोना संक्रमणका कारण बन्द भएको टिप्ताला नाका चार वर्षसँगै ओलाङचुङगोलावासीले चीनको तिब्बतस्थित डिङ्जे काउन्टीको रिउँ बजार पुगेर व्यापार गर्न थालेको तेन्जिङ वालुङ शेर्पाले जानकारी दिए । फक्ताङलुङ गाउँपालिका-७, ओलाङचुङगोलामा उत्पादित गलैँचाका साथै विभिन्न सामग्री तिब्बतको बजारमा व्यापारका लागि लगेको उनको भनाइ छ ।

द्विदेशीय सिमाना टिप्ताला भञ्ज्याङमा रहेको चीनको अध्यागमन विभागले उनको फिंगरप्रिन्ट, आँखा र जिउको तस्बिर लिएर सम्पूर्ण रेकर्ड राखेको र त्यहाँबाट गाडीमा चढाएर रिउँ बजार पुऱ्याएको उनले बताए । रिउँ बजारमा लागेको नेपाली र तिब्बतीयन व्यापारिक मेलामा नेपाली व्यापार गर्न पुगेका हुन् । चार वर्षपछि खुलेको नाका कटेर गएका नेपालीले व्यापारिक केन्द्रमा गलैँचा, घिउ, चियापत्तीलगायतको व्यापार गरिरहेका छन् । ओलाङचुङगोलामा १२ हजार रूपैयाँमा बिक्री हुने गलैँचा तिब्बतको बजारमा १८ देखि २० हजार रूपैयाँसम्ममा बिक्री हुन तेन्जिङले बताए । केही स्थानीय आफ्नो सामान लिएर रिउँ बजार गएको र केहीले टिप्ताला भञ्ज्याङसम्म पुऱ्याएर बिक्रीका लागि पठाएका छन् ।

रिउँ बजार पुगेर व्यापार गरिरहेका शेर्पाले स्थानीयस्तरमा चौँरीबाट उत्पादित घिउ, हातले बुनेको गलैँचा, चियापत्ती, चाउचाउ, डाउन ज्याकेट, प्रेसरकुकरसमेत व्यापार भइरहेको बताए । नेपालतर्फबाट गएका ३३ जना व्यापारीलाई तिब्बत प्रशासनले व्यापारका लागि आठवटा सटर उपलब्ध गराएको छ । आफूले ल्याएका सामग्री बिक्री भइसक्न लागेको तेन्जिङले बताए । तिब्बतबाट नेपालीलाई बोलाउँदै व्यापारिक प्रयोजनका सामान लिएर आउन आग्रह गरिएको फक्ताङलुङ गाउँपालिका-७, ओलाङचुङगोलाका वडाध्यक्ष छेतेन शेर्पाले बताए । मे २५ देखि पाँच दिनका लागि प्रवेश दिएको उनीहरूलाई ३१ तारेखमा फर्काउने तयारी चिनियाँ अधिकारीले गरेका छन् । २५ मेमा प्रवेश दिने भनिए पनि उनीहरूलाई २४ तारेखमै चिनियाँ अधिकारीले बोलाएपछि गोलावासी रिउँ पुगेका थिए ।

यसकारण...

छानविन समिति बनाइनुपर्ने अडान छोडेको थिएन । तर समस्याग्रस्त सहकारीहरूमध्येका धेरै सहकारीका सञ्चालकहरू कांग्रेसका नेताहरू नै रहेकाले गर्दा कांग्रेस केही पाइला पछि हट्न बाध्य भएको थियो ।

फरार रहेका तिनै सञ्चालकहरूको दवावमा कांग्रेस लामिछानेका नामै नराखी उनी संगल्न रहेका सहकारीहरूको रकम अपचलन भएको छानविन गर्न संसदीय समिति बनाउनु राजी भएको हो । संसदले जेष्ठ १५ गते नेकपा एमालेका सांसद सूर्य बहादुर थापाको संयोजकत्वमा ७ सदस्यीय समिति निर्माण गरेको छ । सो समितिमा नेपाली कांग्रेसका बद्री पाण्डे र इश्वरी न्यौपाने, एमालेका सरिता भुसाल, माओवादीबाट लेखनाथ दाहाल, रास्वपाबाट शिशिर खनाल र राप्रपाबाट ध्रुवबहादुर प्रधान सदस्य रहेका छन् । संसदले प्रमुख विपक्षी दलको मागलाई सम्बोधन गरेपछि अवरूद्ध भएको संसद खुलेको छ ।

थापा संयोजक रहेको समितिमा सत्तापक्षको बहुमत रहेको छ । सत्तापक्षका एमाले, माओवादी र रास्वपाका संयोजक सहित ४ रहेका छन् भने विपक्षीका कांग्रेसका २ र राप्रपाका १ गरी ३ जना सदस्य रहेका छन् । सो समितिलाई २९ वटा सहकारीको छानविन गर्नु कार्यदेश दिएको छ । समितिले ३ महिना भित्रमा छानविन गरी आफ्नो प्रतिवेदन संसदलाई बुझाउनुपर्ने छ भने लामिछाने संलग्न रहेका सहकारीहरूको रकम अपचलन भए नभएको समेत छानविन गर्न सक्ने कार्यादेश पाएको छ ।

२०८० फागुन २१ गते प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले नेपाली कांग्रेससँगको गठबन्धन तोडेर नेकपा एमाले, रास्वपासहितको गठबन्धन बनाएपछि कांग्रेसले सत्ता गुमाएको र आफूले सत्ता गुमाउनु परेको पिडाले गर्दा त्यो पिडा संसदमा पोख्दै संसद अवरूद्ध गर्दै आएको थियो । त्यही कारणले गर्दा लामिछानेलाई संसदमा बोल्न समेत कांग्रेसले अवरूद्ध गरे लोकतान्त्रिक पद्दतिको खिल्ली उडाएको थियो । तर पछिल्लो समयमा आफ्नै पार्टीका नेता तथा कार्यकर्ताहरू समेत सहकारी ठगी प्रकरणमा मुछिएका हुनाले कांग्रेसलाई संकट परेको थियो । लालिगुरास सहकारीका सञ्चालक सुरेन्द्र भण्डारी कांग्रेसका महासमिति सदस्य हुन् भने सुमेरू सहकारीका भरत महर्जन समेत कांग्रेसका नेता हुन् । उनी अहिले भागेर बेलायतमा बसेका छन् भने अन्य धेरै नेता तथा कार्यकर्ताहरू फरार रहेका हुनाले कांग्रेसलाई सहकारी ठगी प्रकरणको मुद्दा नखाउँ भने दिनभरीको सिकार खाउँ भने कान्छा बाबुको अनुहार जस्तै भएको थियो । त्यसै कारणले गर्दा उसले आफ्नो इज्जत बचाउन र आफ्ना नेता तथा कार्यकर्ताहरूलाई बचाउनैका लागि लामिछानेको नाम किटान गर्नपर्ने अडान छोडेर ऊ चिसै पानीमा नुहाउन तयार भएको हो ।

सत्ता पक्षले निकै पहिला देखि नै व्यक्तिको नाम किटेर समिति बनाउन नसकिने तर उनी संलग्न रहेको सहकारीहरूको नाम उल्लेख गरि छानविन गर्न सकिने बताउँदै आएकोमा त्यसबेला कांग्रेसले त्यसलाई स्वीकार गर्न नसकेको र लामिछानेको नामै किटान गर्नुपर्ने बताउँदै आएकोमा अहिले सहकारीहरूको नाम उल्लेख गर्नु पर्नेमा ऊ सहमत हुनुको पछाडि चिसै पानीले नुहाउन तयार हुनु नै हो ।

देउवाको...

छोडेर वैकल्पिक सरकारको पक्षमा उभिन आग्रह गरेको बैठकमा सहभागी सांसद मेटमणि चौधरीले जानकारी दिएका छन् ।

बैठकमा जसपा नेतृत्वको मधेश सरकार जोगाउनुपर्ने विषयमा छलफल भएको थियो । कांग्रेस, जसपा नेपाल, एकीकृत समाजवादी, लोसपास एक ठाउँमा आउँदा मधेसमा केन्द्रीय सत्ता गठबन्धनविरूद्धको सरकार बन्ने देखिन्छ ।

मधेसमा कांग्रेसका २२, जसपा नेपालका १९, एकीकृत समाजवादीका ७ र लोसपाका ८ गरी ५६ सांसद छन् । १०७ सदस्यीय मधेस प्रदेशसभामा बहुमतका लागि ५४ सांसद आवश्यक पर्छ ।

बैठकमा कांग्रेसका पदाधिकारीहरूसहित एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष नेपाल, सांसद चौधरी, जसपा नेपालका अध्यक्ष उपेन्द्र यादव, लोसपाका अध्यक्ष महन्थ ठाकुर र नेता शरदसिंह भण्डारी लगायतको सहभागिता थियो ।

कांग्रेसकै...

पत्राउ परेका सिरोहियालाई पत्राउ गर्न प्रेस स्वतन्त्रतामाथि धावा बोल्नु हो भन्ने आरोप सरकारमाथि लगाउँदै आएको छ । आफ्नो नेतृत्वको सरकार भएको बेला सम्पादक पत्राउ गर्दा प्रेस स्वतन्त्रता हनन भयो कि भएन ? अनि किर्ते प्रकरणमा मालिक पत्राउ पर्दा प्रेस स्वतन्त्रता हनन हुन्छ ?

नेपाली कांग्रेसले सत्ता गुमाउनु परेको पिडा, संसद हुँदै सडकसम पोखिरहेको छ । रवि लामिछानेले सहकारी ठगी प्रकरणलाई लिएर उनी माथि संसदीय छानविन समिति बनाउनुपर्ने माग कांग्रेसले गरिरहेको छ । रवि लामिछाने संलग्न भएका सहकारीहरूमा मात्र रकम अपचलन भएको होइन अन्य धेरै सहकारीहरूमा जनताले जम्मा गरेको रकम अपचलन भएकोमा किन कांग्रेस समग्र सहकारी ठगी समस्याको छानविन गर्न सरकारसँग माग गरिरहेको छैन । संसद भनेको गणितको आधारमा ठुलो र सानो हुन सक्छ । गणितकै आधारमा बहुमतको सरकार गठन हुन्छ ।

यति बेला नेकपा एमाले, माओवादी केन्द्र, रास्वपा र जनता समाजवादी पार्टी नेपालबाट विभाजित भई बनेको अशोक राई नेतृत्वको जसपा सरकारमा सामेल रहेका छन् भने प्रधानमन्त्री दाहालले हालै संसदबाट विश्वासको मत लिँदा जनमत, नागरिक उन्मुक्ति र ३ स्वतन्त्र सांसदले सरकारलाई विश्वासको मत दिएका थिए भने मन नपरेपनि एकीकृत समाजवादीले समेत विश्वासको मत दिएको थियो ।

सरकारलाई बहुमतमा रहिरहन नेकपा एमालेका ७६, माओवादीका ३२, रास्वपाका २१ र जसपाको ७ गरी १ सय ३६ सिट हुनेर त्यसमा जनमत र नागरिक उन्मुक्तिका २ सांसद थपिने भएकाले सरकार बहुमतमा रहने भएपनि कांग्रेसले आफ्नो नेतृत्वको सरकार निर्माण गर्न अनेक हथकण्डा अपनाउन सक्ने सम्भावना समेत देखिएको छ । त्यसैको परिणाम थियो संसद अवरूद्ध ।

सहकारी...

आरोप लाग्दैमा कसैलाई दोषी करार गर्न खोज्नु आफैं न्यायाधिश हुन खोज्नु नै हो । रवि लामिछाने संलग्न रहेको सहकारीमामात्र ठगी भएको छैन । मुलुकमा रहेका ३१ हजार भन्दा बढी सहकारीहरू मध्येको धेरै सहकारीहरूमा ठगी भएको र केही सहकारीहरूलाई सरकारले समस्याग्रस्त घोषणा गरि सकेको हुनाले त्यस्ता सबै सहकारीहरूमा छानविन गरी दोषी पाइएका व्यक्तिलाई कानुनी दायरामा ल्याइनुपर्दछ । एउटा व्यक्तिको पछि लागेर कांग्रेसले संसद अवरूद्ध गर्न कुनै सर्तमा पनि कांग्रेसको हितमा देखिँदैन ।

रास्वपाले छानविन समिति बनाउन सहमति गरिसकेको र कार्यदेश बनाउन समिति गठन भईसकेको अवस्थामा व्यक्तिको नामै तोकेर टीओआर बनाइनुपर्दछ भन्नु 'मलाई त्यही केटी चाहिन्छ' भन्नु सरहमात्र थियो । सहकारी पिडितहरूले न्याय पाउनैपर्दछ । उनीहरूले जम्मा गरेको रकम फिर्ता पाउनुपर्दछ । तर कांग्रेसले रवि लामिछानेको नामै किटान गरेर टिओआर बनाइनुपर्ने माग गर्दा अन्य सहकारी ठगहरूको नाम समेत किन राख्नु नपर्ने त ?

कांग्रेसले रास्वपाले आफूलाई सहयोग नगरेको भन्दै पार्टीगत स्वार्थ पूरा गर्नका लागि लामिछानेको नाम किटान गर्न दबाब दिइनु कांग्रेस आफैं न्यायाधिश हुन खोज्नु सहर भएकाले एक व्यक्तिको नाम होइन समग्र सहकारीको समस्या समाधान हुने गरी टीओआर बनाइनु उपर्युक्त हुन्थ्यो । यदि यस विषयमा कांग्रेस सहमत नभएको खण्डमा न्यायिक समति बनाउनु अर्को विकल्प थिएन ।

कांग्रेस-एमाले...

बिग्रिएको अवस्थामा नेपाली कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाले आफूले अध्यक्ष ओली र नेकपा एमालेप्रति कुनै आरोप नलगाएको र पार्टीका केही व्यक्तिहरूले आवेशमा आएर केही बोलेका भएपनि त्यो पार्टीको निर्णय नभएको भन्दै माफी मागेका हुनाले सहकारी ठगी सम्बन्धी छानविन समिति बनाउन सहमति जुटेको थियो ।

संसदीय छानविन समितिमा लामिछाने संलग्न भएका सहकारीहरूको नाम उल्लेख गर्ने तर लामिछानेको नाम उल्लेख नगर्ने सहमति भएको छ । सो संसदीय छानविन समितिमा नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेका २/२ जना माओवादी केन्द्र, रास्वपा र राप्रपाका १ जना रहने सहमति भएको छ । छानविन समितिले समग्र सहकारी ठगीसम्बन्धी छानविन गरी ३ महिनाभित्रमा सम्बन्धित निकायलाई आफ्नो प्रतिवेदन बुझाउनुपर्ने कार्यदेश पाएको छ । कांग्रेस र एमालेबीचको सम्बन्ध बिगार्न कांग्रेसभित्रैका केही व्यक्तिहरू लागि परेका भएपनि त्यसलाई रोक्न सभापति देउवा सफल भएका हुनाले कांग्रेस-एमालेबीचको सम्बन्धमा दरार उत्पन्न गराउनेहरू असफल भएका छन् ।

संस्थानबाट सरकारले पाउने लाभांश दोब्बरले बढ्यो

काठमाडौं । सरकारले नाफामा गएका सार्वजनिक संस्थानहरूबाट १० अर्ब ४५ लाखको लाभांश प्राप्त गरेको छ । अर्थ मन्त्रालयले आइतबार सार्वजनिक गरेको आर्थिक सर्वेक्षण ०८०/८१ अनुसार यो गत आर्थिक वर्ष ०७९/८० मा प्राप्त गरेको लाभांश हो । अघिल्लो आर्थिक वर्ष ०७८/७९ मा ६ अर्ब १५ करोड ५१ लाख लाभांश पाएको थियो । जसअनुसार यस्तो लाभांशमा ६२.५४ प्रतिशतले बढी पाएको हो ।

गत आर्थिक वर्षमा सञ्चालनमा रहेका सार्वजनिक संस्थानमध्ये २६ नाफामा र १५ नोक्सानीमा सञ्चालित छन् । त्यस्तै, तीन संस्थान बन्द अवस्थामा थिए । अघिल्लो आर्थिक वर्षमा सञ्चालनमा रहेका सार्वजनिक संस्थानमध्ये २५ नाफामा र १७ नोक्सानीमा सञ्चालित थिए । गत आर्थिक वर्षमा सार्वजनिक संस्थानको कुल सञ्चालन आयमा १४.८७ प्रतिशतले वृद्धि भई ६ खर्ब ६१ अर्ब १ करोड २९ लाख पुगेको छ । अघिल्लो आर्थिक वर्षमा सार्वजनिक संस्थानको कुल सञ्चालन आय पाँच खर्ब ७५ अर्ब ४३ करोड ५५ लाख थियो । गत आर्थिक वर्षको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन र कुल सञ्चालन आयको अनुपात १२.२८ प्रतिशत छ । अघिल्लो आर्थिक वर्षमा यस्तो अनुपात ११.६७ प्रतिशत रहेको थियो ।

गत आर्थिक वर्षमा सार्वजनिक संस्थानबाट १७ अर्ब ३९ करोड ४६ लाख आयकर प्राप्त भएको थियो । अघिल्लो आर्थिक वर्षमा सार्वजनिक संस्थानबाट १४ अर्ब ३८ करोड १८ लाख आयकर प्राप्त भएको थियो । गत आर्थिक वर्षमा संकलन भएको संघीय सरकारको कुल ाषिभिस्ररररत्रहृस्रग्कभचकर :बजभकजएअरम्भकपतयउरगललकभमा।उलन आयकरमा सार्वजनिक संस्थानबाट संकलित आयकरको योगदान ६.९७ प्रतिशत छ ।

अघिल्लो आर्थिक वर्षमा संकलन भएको संघीय सरकारको कुल आयकरमा सार्वजनिक संस्थानबाट संकलित आयकरको योगदान ५.५९ प्रतिशत थियो ।

गत आर्थिक वर्षसम्म सार्वजनिक संस्थानको कोषमा व्यवस्था नभएको दायित्व ४७ अर्ब ३६ करोड रहेकोमा आर्थिक वर्ष ०७८/७९ मा यस्तो दायित्व रू. ५२ अर्ब ८७ करोड दुई लाख पुगेको थियो । गत आर्थिक वर्षमा कोषमा व्यवस्था नभएको दायित्व आर्थिक वर्ष ०७८/७९ वर्षको तुलनामा ११.६३ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ ।

जसपा...

गर्दा एकीकृत समाजवादीले दुईवटा डुँगामा खुट्टा राखिराखेको छ ।

जसपा नेपाल विभाजित भएर गठन भएको अशोक राई नेतृत्वको जसपाका विरूद्ध जसपा नेपालका अध्यक्ष उपेन्द्र यादव सर्वोच्च अदालतमा गएका र अदालतले विभाजनलाई गैरकानुनी ठहर गरेको खण्डमा दाहाल सरकार अल्पमतमा पर्ने भएपछि कांग्रेस सहितको नयाँ गठबन्धन बन्न सक्ने आंकलन गरेर एकीकृत समाजवादीले सरकारको नीति तथा कार्यक्रमलाई न समर्थन न विरोध गरि चुपचाप बसेको छ । जसपा नेपाल विभाजित अवैध ठहर भए माधव नेपालले सरकार छाड्ने सम्भावना समेत बढ्दै गएको छ । बैध ठहरिए सरकारमा टाँसिरहने ?

अदालतले जसपा नेपाल विभाजनलाई वैधानिकता दिएको खण्डमा एकीकृत समाजवादी पार्टी र अध्यक्ष माधव नेपालको सपना केही समयका लागि चकनाचुर हुने निश्चित रहेको छ । माधव नेपाल अहिले अदालतको निर्णय पर्खिरहेका छन् । अशोक राई नेतृत्वको जसपाका ७ सांसदले प्रधानमन्त्रीलाई विश्वासको मत दिएको हुनाले त्यसका विरूद्धमा समेत उपेन्द्र यादव अदालत गएका छन् । दाहाल सरकारलाई बहुमतमा रहन नेकपा एमालेका ७६, माओवादीका ३२, रास्वपाका २१ गरी १ सय २९ हुने र बहुमतका लागि १ सय ३८ आवश्यक पर्ने हुन्छ । त्यसमा जनमत र नागरिक उन्मुक्तिका ६, र २ र एक स्वतन्त्र सांसदको आवश्यकता हुन्छ ।

नेपाली कांग्रेस...

कारखाना, बाँसबारी छाला तथा जुत्ता कारखाना लगायत दर्जनौं उद्योग कांग्रेसकै नेतृत्वको सरकारले विक्रि वितरण गरेको थियो ।

अहिले मुलुकलाई आवश्यक पर्ने उद्योगहरू सबै विक्रि वितरण भईसकेको अवस्थामा मुलुक पूर्ण रूपमा परनिर्भरता भएको छ । २०४६ साल सम्ममा नेपालले जापान र दक्षिण कोरियालाई ८ अर्ब भन्दा बढीको चामल विक्रि गर्ने गरेको रेकर्ड रहेको छ तर पछिल्लो समयमा नेपालले त्यही जापान र दक्षिण कोरियाबाट अर्बौंको चालम मगाएर खानु परेको छ ।

पञ्चायती व्यवस्थाले खोलेका उद्योग र विभिन्न सामाजिक संघ संस्थाका नाममा राखेका जग्गाहरू समेत अहिले विक्रि वितरण गरेर त्यस्ता सामाजिक संघ संस्थाहरूलाई विघटनको मुखमा पुऱ्याइएको छ । जसको प्रत्यक्ष प्रमाण हो नेपाल बालमन्दिरको जग्गामा भएको घोटला र व्यक्तिले लिएको फाइदा । स्व. गणेशमान सिंह श्रेष्ठकी छोरी रिता सिंह बैद्य ३० वर्षसम्म बाल मन्दिरको अध्यक्ष हुँदा व्यक्तिगत फाइदा लिएर २८ रोपनी जग्गा र नक्सालभन्दा बाहिर रहेका जग्गा बालमन्दिरका सञ्चालकहरूलाई लिजमा दिएर बालमन्दिरलाई ध्वस्त बनाइएको छ । गणेशमानकी छोरी भएकै कारण उनीमाथि कानुनी कारबाही हुन सकेको छैन । यस्तो अवस्थामा कांग्रेसले भ्रष्टाचार विरोध गर्नको के अर्थ ?

अर्को...

केही समाचारहरू प्रकाशित/प्रसारित भएपछि त्यसैलाई आधार बनाएर कांग्रेसले संसद अवरूद्ध गर्दै आएको थियो । पछिल्लो समयमा नेपाल मदजुर किसान पार्टीको एक मात्र सांसद सुनिल प्रजापतिले अब नेपाली सेना, नेपाल प्रहरीको नेतृत्व समेत निर्वाचन प्रणालीबाट चुनिनुपर्ने माग गरेका छन् ।

विश्वका कुनैपनि मुलुकहरूमा सुरक्षाकर्मीहरूको नेतृत्व निर्वाचन मार्फत हुने गरेको इतिहास विरलै पाइन्छ । सुरक्षाकर्मीबीचमा फाटो ल्याउन यस्तो माग गरिएको सुरक्षाविज्ञहरूले बताएका छन् । राजनीतिक अवस्थामा बेमेल भएको र राजनीतिक दलहरू एकै ठाउँमा उभिन नसकिरहेको बेला सुरक्षाकर्मीहरूलाई विभाजित हुने गरी यस्तो माग गर्नु आफैँमा हास्यास्पद रहेको विज्ञहरूले बताएका छन् । चेन अफ कमाण्डमा चल्ने सुरक्षाकर्मीहरूको नेतृत्व निर्वाचन मार्फत चुनिए त्यो मुलुककै लागि दुर्भाग्य हुने र सुरक्षाकर्मीहरू विभाजित भएर चेन अफ कमाण्डमा प्रत्यक्ष असर पर्ने भएकाले गर्दा त्यस्तो राष्ट्रघाती माग उठाउनु आफैँमा षड्यन्त्रमूलक रहेको विज्ञहरूले बताएका छन् ।

लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक समुदायको हकअधिकार सुनिश्चित गरौं

संविधानले लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकलाई सामाजिक न्यायको हक प्रदान गरेको छ ।

- लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक समुदायको,
- मानवाधिकार र मौलिक हकको रक्षा गरौं,
- सामाजिक मर्यादा र सुरक्षा सुनिश्चित गरौं,
- विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा सहभागिता सुनिश्चित गरौं,
- उनीहरूप्रति सकारात्मक दृष्टिकोणको विकास गरौं,
- लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकमैत्री वातावरण निर्माण गरौं,
- वैयक्तिक स्वतन्त्रता, आत्मसम्मान र न्यायको पक्षमा वकालत गरौं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल • कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं • फोन : ४७९०२९५, मो. : ९८४१२५४८८५ • इमेल : devendrachudal@gmail.com • मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार